

Ελληνική Δημοκρατία
Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης

εκδδα

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

**ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΚΕ΄ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ
ΤΕΛΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ**

ΤΙΤΛΟΣ

**Δημόσια και Ιδιωτικά Μουσεία στην Ελλάδα του 21ου
αιώνα: Η περίπτωση του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου,
του Μουσείου Ακροπόλεως και του Μουσείου Μπενάκη.**

ΤΜ. ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ: ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Επιβλέπων:

Νικολέντζος Κωνσταντίνος

Σπουδαστής:

Ρήγας Σταμάτης

ΑΘΗΝΑ – 2018

Δημόσια και Ιδιωτικά Μουσεία στην Ελλάδα του 21ου αιώνα: Η περίπτωση του
Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου, του Μουσείου Ακροπόλεως και του Μουσείου

Μπενάκη.

ΕΣΔΔΑ, 2018

Επιβλέπων: Νικολέντζος Κωνσταντίνος

Σπουδαστής: Ρήγας Σταμάτης

Δήλωση Πνευματικών Δικαιωμάτων

ΕΣΔΔΑ, ΡΗΓΑΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣ ©, 2018

Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Δήλωση:

«Δηλώνω ρητά ότι, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας, δεν παραβιάζει καθ' οιονδήποτε τρόπο πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής.»

Αθήνα, 12/ 12 /2018

Υπογραφή

Σταμάτης Ρήγας

Περίληψη

Η αντίληψη για την έννοια και τον ρόλο του Μουσείου ποτέ δεν ήταν στατική. Ωστόσο οι εξελίξεις των τελευταίων σαράντα ετών στην μουσειολογία έχουν αλλάξει ριζικά την έχει αλλάξει ριζικά την αντίληψη αυτή. Οι βασικές επιδιώξεις των μουσείων είναι πλέον δύο και πολλές φορές έρχονται αντιμέτωπες η μία με την άλλη. Η επαφή με το κοινό και η ανάγκη για επισκέπτες αφενός και η επιστημονική και ερευνητική δουλειά αφετέρου πολλές φορές έχουν διαφορετικά ζητούμενα. Η δομή ενός Μουσείου είναι ένα κομβικό σημείο που επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την ικανότητα του να επιτύχει τις επιδιώξεις του, εντούτοις δεν έχουν μελετηθεί συγκριτικά οι τρεις διαφορετικοί τρόποι οργάνωσης των Μουσείων στην Ελλάδα (Ιδιωτικό, ΝΠΔΔ, Δημόσιο). Προκειμένου να εξετασθεί αυτή η σχέση η παρούσα εργασία επικεντρώνεται στην μελέτη της δομής, της διάρθρωσης του και του προσωπικού τριών διαφορετικών μουσείων σε συσχέτιση με την αποστολή που καλούνται να φέρουν εις πέρας.

Λέξεις Κλειδιά: Μουσείο, Διοικητική οργάνωση, Επισκεψιμότητα, Προσωπικό, Εκπαιδευτικός ρόλος, επιστημονική επάρκεια.

Abstract

The notion of the meaning and role of the Museum has never been static. However, the developments of the last forty years in museology have been drastic. Nowadays the main aim of museums is dual and its different aspects can confront one another. The need for visitors on the one hand and scientific adequacy on the other, often have different demands. The structure of a Museum is a focal point that greatly affects its ability to achieve its goals, but the three different ways of organizing the Museums in Greece (Private, Public Law, Public) have not been studied in a comparative way. In order to examine this relationship, this work focuses on studying the structure of three different museums in connection with the mission they are called upon to accomplish.

Key Words: Museum, Structure, Visitors, Scientific adequacy, Education role, Staff.

Περιεχόμενα

Πίνακας Συντομογραφιών.....	8
Εισαγωγή.....	9
Κεφάλαιο 1ο : Η έννοια του Μουσείου	11
1.1 Σύντομη ιστορία της έννοιας του Μουσείου.....	11
1.2 Σύγχρονος ορισμός του Μουσείου	12
Κεφάλαιο 2ο Η συγκρότηση των μουσείων.....	15
2.1 Ελλάδα και αρχαία κληρονομιά.....	15
2.2 Το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο	16
2.3 Το Μουσείο της Ακρόπολης	17
2.4 Το μουσείο Μπενάκη	18
Κεφάλαιο 3ο: Η υφιστάμενη δομή των Μουσείων	19
3.1 Εισαγωγή	19
3.2 Το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο (Ε.Α.Μ).....	20
3.2.1 Η θέση του Ε.Α.Μ στους Οργανισμούς του ΥΠ.ΠΟ.Α τον 21ο αιώνα	20
3.2.2 Τα τμήματα του Ε.Α.Μ.....	23
3.3 Το Μουσείο της Ακρόπολης	25
3.3.1 Η σύσταση του Μουσείου της Ακρόπολης	25
3.3.2 Η διοικητική δομή του οργανισμού του 2013	27
3.3 Το μουσείο Μπενάκη	30
3.3.1 Οι χώροι του Μουσείου Μπενάκη και η σχέση του με το Ελληνικό Δημόσιο	30
3.3.2 Η εσωτερική δομή του Μουσείου Μπενάκη.....	31
3.3.3 Η σχέση των τμημάτων με τη διοίκηση του Μουσείου	35
Κεφάλαιο 4ο: Το προσωπικό των Μουσείων	36
4.1 Εισαγωγή	36
4.2 Το προσωπικό του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου	36
4.2.1 Η διάρθρωση του προσωπικού εντός των τμημάτων του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου	36
4.2.2 Οι ελλείψεις	37
4.3 Το προσωπικό του Μουσείου της Ακρόπολης	39
4.3.1 Η διάρθρωση των θέσεων εντός του Μουσείου της Ακρόπολης.....	39
4.3.2 Η σωστή κατανομή και ο μαξιμαλισμός	40
4.4. Μουσείο Μπενάκη.....	41
Κεφάλαιο 5ο: Η επισκεψιμότητα των Μουσείων	44

5.1 Εισαγωγή	44
5.2 Η επισκεψιμότητα του Μουσείου της Ακρόπολης	44
5.3 Η επισκεψιμότητα του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου	45
5.4 Η επισκεψιμότητα του Μουσείου Μπενάκη	45
Κεφάλαιο 6 ^ο : Οι δυσλειτουργίες των τριών Μουσείων.	47
6.1 Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο	47
6.2. Το Μουσείο της Ακρόπολης	48
6.3 Μουσείο Μπενάκη	50
Συμπεράσματα	52
Βιβλιογραφία.....	55
Διαδικτυακοί τόποι	55
Βιβλία	58
Νομικά Κείμενα	59
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	60

Πίνακας Συντομογραφιών

ΑμεΑ	Άτομα με ειδικές ανάγκες
ΓΔΟΥ	Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υποθέσεων
ΔΕ	Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση
ΕΑΜ	Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο
ΟΑΝΜΑ	Οργανισμός Ανέγερσης Νέου Μουσείου Ακροπόλεως
ΠΕ	Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση
ΠΔ	Προεδρικό Διάταγμα
ΤΑΠ	Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων
Τμ	Τετραγωνικά μέτρα
ΥΠΠΟΑ	Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης

Εισαγωγή

Από το ξεκίνημα του σύγχρονου Ελληνικού κράτους η σχέση των Ελλήνων με το αρχαίο τους παρελθόν ήταν ιδιαίτερη λόγω των κοινωνικών και πολιτικών γεγονότων που οδήγησαν στη δημιουργία του νέου Ελληνικού κράτους. Τα αρχαιολογικά Μουσεία ιδρύθηκαν για πρώτη φορά στην Ελλάδα τον 19ο αιώνα και η αντίληψη για το ρόλο και το έργο που επιτελούν άλλαξε με το πέρασμα του χρόνου, αλλά με πιο αργούς ρυθμούς από ό,τι για τα αντίστοιχα στον υπόλοιπο κόσμο. Στον 21ο αιώνα είναι αποδεκτό πια, ότι τα Μουσεία προσπαθούν να συνδυάσουν δύο ειδών λειτουργίες, την επιστημονική-ερευνητική και την εκθεσιακή-κοινωνική. Η δομή με την οποία λειτουργούν τα μουσεία, το προσωπικό τους, η σχέση τους με το κράτος είναι κομβικής σημασίας για την επιτυχία ή την αποτυχία της προσπάθειας για τον συνδυασμό των λειτουργιών τους.

Σκοπός της εν λόγω πρωτότυπης εργασίας είναι να αναλύσει και να συγκρίνει τη δομή, τις θέσεις του προσωπικού, τη σχέση με την πολιτεία τριών διαφορετικών μουσείων κατά τον 21ο αιώνα και να εξετάσει κατά πόσον οι διαφοροποιήσεις τους σε αυτά τα θέματα, τα επηρεάζουν στην επίτευξη των στόχων τους.

Η έρευνα περιορίστηκε σε τρία από τα μεγαλύτερα Μουσεία της περιοχής της πρωτεύουσας. Τα μουσεία που επιλέχθηκαν είναι το Μουσείο Μπενάκη, το οποίο είναι ιδιωτικό, το μουσείο της Ακρόπολης, το οποίο είναι Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου και το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, το οποίο είναι δημόσιο. Τα μουσεία αυτά έχουν εμφανείς ομοιότητες στην αποστολή και στους στόχους τους και σημαντικές διαφορές στη δομή τους. Η μέθοδος που ακολουθήθηκε ήταν η μελέτη και σύγκριση των δομών των τριών Μουσείων. Όσον αφορά τα δύο που συνδέονται με το κράτος, έμφαση δόθηκε στη διάρθρωσή τους και το προσωπικό, μέσω της μελέτης των νομικών κειμένων που την παρουσιάζουν. Όσον αφορά το Μουσείο Μπενάκη η έρευνα έγινε μέσω των στοιχείων που το ίδιο δημοσιοποιεί, κυρίως στην ιστοσελίδα του.

Η εργασία χωρίζεται σε 6 κεφάλαια, ειδικότερα: στο πρώτο κεφάλαιο αφού γίνει μία σύντομη ιστορική αναδρομή της έννοιας του μουσείου αναλύεται η σύγχρονη έννοιά του. Στο δεύτερο κεφάλαιο εξετάζεται η ίδρυση και η συγκρότηση των τριών υπό εξέταση Μουσείων. Στο τρίτο κεφάλαιο εξετάζεται η υφιστάμενη δομή τους, η σχέση τους με το κράτος, η αποστολή τους και η διάρθρωση των τμημάτων τους. Στο τέταρτο κεφάλαιο εξετάζεται το αριθμός των εργαζομένων που διαθέτουν, οι αντίστοιχες

ειδικότητές τους και ο τρόπος κατανομής στα τμήματα των Μουσείων. Στο πέμπτο κεφάλαιο εξετάζεται η επισκεψιμότητα των Μουσείων σε βάθος πενταετίας. Στο έκτο κεφάλαιο συνοψίζονται και παρουσιάζονται συγκριτικά οι δυσλειτουργίες που παρουσιάζουν τα τρία Μουσεία και που σχετίζονται, κατά κύριο λόγο, με τη δομή τους. Στο έβδομο κεφάλαιο γίνεται προσπάθεια να εξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με το ποια από τις τρεις δομές είναι η βέλτιστη, προκειμένου να επιτύχει ένα μουσείο την αποστολή του.

Κεφάλαιο 1ο : Η έννοια του Μουσείου

1.1 Σύντομη ιστορία της έννοιας του Μουσείου

Η έννοια του μουσείου, όπως περιλαμβάνεται στην ιστορία των εκθέσεων αντικειμένων παγκοσμίως, δεν είναι στατική. Η αρχική λέξη «μουσείο» έχει τη ρίζα της στους αρχαίους χρόνους και την Πτολεμαϊκή Αίγυπτο, όταν και ιδρύεται ο χώρος των Μουσών στην Αλεξάνδρεια. Ο χώρος βέβαια περιελάμβανε κυρίως τη βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας, υπήρχε όμως και έκθεση με συγκέντρωση αντικειμένων όπως αγαλμάτων, φυτών (με τη μορφή ενός βοτανολογικού κήπου) και έργων ζωγραφικής. Μετά την καταστροφή του Μουσείου οι Ρωμαίοι συνέχισαν, σε ένα βαθμό, τη λογική του, αλλά μετά την παρακμή και πτώση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας η έννοια του μουσείου, επί της ουσίας, εξαφανίζεται. Οι συλλογές, κυρίως χειρογράφων, των μοναστηριών κατά τον μεσαίωνα δεν φαίνεται να έχουν ιδιαίτερες ομοιότητες με το αρχαίο Μουσείο και μόνο κατά την Αναγέννηση αρχίζουν να εμφανίζονται ιδιωτικές συλλογές αντικειμένων των διαφόρων μαικήνων των τεχνών, κυρίως στις ιταλικές πόλεις.

Σε μία εξελικτική διαδικασία το πρώτο κρατικό μουσείο, το οποίο επίσης ξεκινά με πρώτα εκθέματα βιβλία, είναι το Βρετανικό Μουσείο το 1753. Η συλλογή αντικειμένων υπήρξε η πρωταρχική και βασική λειτουργία των μουσείων. Η συντηρητική άποψη ορισμού της έννοιας του Μουσείου περιορίζεται στην αρχική αιτία δημιουργίας τους, δηλαδή η συλλογή, διατήρηση και έρευνα των αντικειμένων τα οποία συνέλεξαν. Από αυτή τη σκοπιά για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα τα μουσεία ξόδευαν περιουσίες για τον εμπλουτισμό των συλλογών τους (χωρίς να εξετάζουν την προέλευση των αντικειμένων), ενώ κακοπλήρωναν το προσωπικό τους χωρίς να φροντίζουν για ένα σωστό περιβάλλον εργασίας (Alexander and Alexander, 2008: 5-9) .

Όταν τα μουσεία ξεκίνησαν να είναι ανοιχτά προς το κοινό, προέκυψε και ο δεύτερος βασικός άξονας της λειτουργίας τους που είναι η έρευνα –αυτή τη φορά όμως ως

κομμάτι της παρουσίασης των εκθέσεων στο κοινό, προκειμένου να γίνει ερμηνεία των δεδομένων που παρέχει η συλλογή (Lord and Lord,2018: 4-6).

1.2 Σύγχρονος ορισμός του Μουσείου

Από αυτό το σημείο και έπειτα η εξέλιξη των μουσείων όλων των ειδών υπήρξε ραγδαία και επεκτεινόταν στη σύνδεση μεταξύ των δύο διαφορετικών αξόνων τούς οποίους υπηρετούν τα μουσεία. Διαφορετικών, επειδή η ασφάλεια, η προστασία και η τεκμηρίωση είναι λειτουργίες που γίνονται καλύτερα μέσα σε κλειστούς χώρους, όπου ο ερευνητής και ο συντηρητής μπορούν να κάνουν καλύτερα τη δουλειά τους με απουσία του κοινού. Σε αντίστιξη, η έκθεση, η παρουσίαση και η ερμηνεία από μέρους του κοινού απαιτεί ανοικτούς χώρους και παρουσίαση, προκειμένου άνθρωποι που δεν είναι ειδικοί να βγάλουν συμπεράσματα, να μορφωθούν και να ψυχαγωγηθούν (Lord and Lord,2018: 28-29).

Η διαδικασία αυτή δεν ήταν ούτε ξαφνική ούτε απότομη αλλά προέκυψε σε βάθος χρόνου. Η παλαιά μουσειολογία αντιμετώπιζε τα μουσεία ως χώρους όπου αποθηκευόταν σημαντικά έργα προς όφελος της κοινωνίας. Το μουσείο αντιμετωπιζόταν ως ένας περίπου ιερός χώρος αφού ήταν ο χώρος όπου ο μελετητής ερχόταν σε επαφή με τις μούσες (Bazin 1968: 7) . Μέχρι την δεκαετία του 1970 αυτή ήταν η αντίληψη για τα μουσεία και ουσιαστικά ο δεύτερος πυλώνας της ύπαρξης τους ήταν υποβαθμισμένος. Η νέα αντίληψη ήθελε τα μουσεία να είναι ανθρωποκεντρικά ενώ η παλαιά λογική των μουσείων θεωρήθηκε ξεπερασμένη και εν τη γενέσει της εσφαλμένη. Η κριτική απέναντι στα μουσεία σημείωνε ότι το μουσείο ήταν η προσπάθεια της εποχής του μοντερνισμού να συγκεντρώσει σε ένα ακίνητο αντικείμενο όλες τις εποχές, όλα τα γούστα, όλες τις απόψεις. Στην ουσία να δημιουργηθεί ένα μέρος όπου όλοι οι χρόνοι συγκεντρώνονται ενώ το ίδιο είναι α-χρονο (Foucault, 1967). Η νέα μουσειολογία λοιπόν οδηγήθηκε στην σύνδεση των ανθρώπων και του μουσείου ως σημαντική παράμετρο της ύπαρξης του . Το μουσείο άλλωστε ξεκίνησε ως ένας ναός των Μουσών και στην συνέχεια συνέχισε ως ένα μέρος όπου απευθυνόταν στην αστική τάξη της εποχής του 19ου αιώνα ενώ ακόμη και στην σύγχρονη εποχή η ανάλυση των ανθρώπων που μπαίνουν στα μουσεία ήταν άνθρωποι ανώτερου μορφωτικού επιπέδου(Walsh, 1992: 131-162). Σύμφωνα με την πιο μοντέρνα άποψη και το κίνημα της νέας μουσειολογίας τα μουσεία έπρεπε να αναθεωρήσουν το σκοπό

τους και την εκπαιδευτική τους διάσταση έτσι ώστε να είναι σε θέση να εξυπηρετήσουν ολόκληρη την κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς, ο εκπαιδευτικός ρόλος πρέπει να απευθύνεται σε ανθρώπους μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας με διαφορετικές πολιτιστικές, εκπαιδευτικές και κοινωνικές ανάγκες (δοξανάκη 2011: 30-34). Ο ρόλος του μουσείου τελικά συμπεριέλαβε δύο αντιθετικές αρχικά έννοιες, αυτή του ελιτίστικου ναού των Μουσών και αυτή του χρηστικού εργαλείου μίας δημοκρατικής εκπαίδευσης (Bennett, 1995: 95-96).

Η σημαντικότητα της δεύτερης τάσης λειτουργιών των μουσείων γίνεται σαφής και στους ορισμούς των μουσείων έτσι όπως εξελίσσονται στο Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM- UNESCO). Ο ορισμός των μουσείων εξελίσσεται από τον αρχικό ορισμό στο κείμενο του 1946: «Ο όρος "μουσεία" περιλαμβάνει όλες τις συλλογές που είναι ανοιχτές στο κοινό, με καλλιτεχνικά, τεχνικά, επιστημονικά, ιστορικά ή αρχαιολογικά αντικείμενα. Σε αυτά συμπεριλαμβάνονται οι ζωολογικοί κήποι και οι βοτανικοί κήποι αλλά εξαιρούνται οι βιβλιοθήκες, εκτός εάν διατηρούν μόνιμες εκθεσιακές αίθουσες» (Archives.icom.museum, 2018). Μετά από διαδοχικές αναθεωρήσεις κατά τα έτη 1951, 1961, 1974, 1989, 1995, 2001 και 2007 ο ορισμός πλέον έχει αλλάξει ώστε να περιλαμβάνει πολύ περισσότερα από την περιγραφή ενός εκθεσιακού χώρου ανοικτού για το κοινό. Ο τελευταίος ορισμός αναφέρει: «*Μουσείο είναι ένα μη κερδοσκοπικό, μόνιμο ίδρυμα στην υπηρεσία της κοινωνίας και της εξέλιξής της, ανοιχτό στο κοινό, το οποίο αποκτά, διατηρεί, ερευνά, εκθέτει υλικά και άυλα τεκμήρια του ανθρώπινου πολιτισμού και περιβάλλοντος με σκοπό τη μελέτη, την εκπαίδευση και την ψυχαγωγία*» (Archives.icom.museum, 2018).

Γίνεται σαφές ότι υπάρχει μια μετατόπιση της αντίληψης για τα μουσεία: από τη μελέτη των αντικειμένων στην επαφή με τους ανθρώπους. Ακόμη και τα πιο παραδοσιακά μουσεία, όπως τα αρχαιολογικά, αν και συνεχίζουν να βασίζονται στα αντικείμενα που απαρτίζουν τις συλλογές τους, ωστόσο έχουν σε μεγάλο βαθμό στον προσανατολισμό τους την επικοινωνία των συμπερασμάτων τους με το κοινό. Το μουσείο δεν είναι πια ένας θεματοφύλακας, αλλά ένας πολυσύνθετος θεσμός που αναλαμβάνει εκπαιδευτικούς, κοινωνικούς, αναπτυξιακούς και επιστημονικούς ρόλους.

Στην περίπτωση της Ελλάδας η διαδικασία αυτή ήταν εξαιρετικά δυσχερής από την στιγμή που το αρχαίο ελληνικό παρελθόν συνδέθηκε με την γέννηση του Ελληνικού κράτους. Οι Έλληνες, υπό την επιρροή της δυτικής αρχαιολατρίας και μέσω του

νεοελληνικού διαφωτισμού αναζήτησαν στην αρχαιότητα μία σύνδεση με ένα ένδοξο παρελθόν προκειμένου να δομήσουν μία απαραίτητη εθνική συνείδηση. Οδηγήθηκαν στην μελέτη των αρχαίων κειμένων και στην διάσωση των αρχαίων καταλοίπων προκειμένου να ταυτιστούν με τους αρχαίους Έλληνες και να θεωρηθούν συνεχιστές τους. Αυτή η ανάγκη επηρέασε πολλές εκφάνσεις της ζωής της σύγχρονης Ελλάδας από την εξωτερική της πολιτική μέχρι και την γλώσσα που διδασκόταν στα σχολεία επί 145 χρόνια. Τα αρχαία θεωρήθηκαν σχεδόν ιερά καθ' όλη την διάρκεια της ύπαρξης του ελληνικού κράτους και σε σημεία όπως ο βράχος της Ακρόπολης ακολουθήθηκαν ακόμη και πρακτικές «αποκαθαρομύ» των αρχαίων μνημείων από τα αντίστοιχα «σκοταδιστικά» μεσαιωνικά. Η λογική αυτή επηρέασε και την πολιτική και οδήγησε σε διαστρεβλώσεις όπως ο Τρίτος Ελληνικός Πολιτισμός του Μεταξά ή το «Ελλάς Ελλήνων Χριστιανών» της Δικτατορίας των Συνταγματαρχών. Ακόμη και σήμερα η αρχαιότητα χρησιμοποιείται ως νομιμοποιητικό ή συμβολικό κεφάλαιο ακόμη και σε πολιτικά ζητήματα (Βοσνίδης & Νικολέντζος, 2018). Υπό αυτό το πρίσμα η αντίληψη για τα αρχαία επηρέασε και την πολιτική σχετικά με τα μουσεία και δη αυτά που ασχολούνταν με τα αρχαιολογικά ευρήματα. Ο δρόμος για την σύγχρονη άποψη στην Ελλάδα για τα μουσεία σηματοδεύτηκε από πισωγυρίσματα και ασυνέχειες μέχρι να φτάσουμε στους σημερινούς ορισμούς.

Στο νομικό πλαίσιο της Ελλάδας μετά από αλλεπάλληλες αλλαγές η έννοια του Μουσείου σήμερα κατέληξε να έχει τον ορισμό του μουσείου όπως εμφανίζεται στο νόμο 3028/2002(ΦΕΚ Α 153/28-6-2002) άρθρο 45, παρ 1, ο οποίος είναι εμφανώς επηρεασμένος από τον ορισμό του ICOM.

«Ως μουσείο νοείται η υπηρεσία ή ο οργανισμός μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, με ή χωρίς ίδια νομική προσωπικότητα, που αποκτά, δέχεται, φυλάσσει, συντηρεί, καταγράφει, τεκμηριώνει, ερευνά, ερμηνεύει και κυρίως εκθέτει και προβάλλει στο κοινό συλλογές αρχαιολογικών, καλλιτεχνικών, εθνολογικών ή άλλων υλικών μαρτυριών του ανθρώπου και του περιβάλλοντός του, με σκοπό τη μελέτη, την εκπαίδευση και την ψυχαγωγία. Ως μουσεία μπορούν να θεωρηθούν επίσης υπηρεσίες ή οργανισμοί που έχουν παρεμφερείς σκοπούς και λειτουργίες, όπως τα μουσεία ανοικτού χώρου».

Στην σύγχρονη αντίληψη για τα μουσεία οι συλλογές και η παρουσίαση των αντικειμένων γίνεται σε συνάρτηση με το κοινωνικό περιβάλλον για τη μετάδοση πληροφοριών με σκοπό την αφομοίωσή τους από το κοινό. Το χαρακτηριστικό που

είναι επιθυμητό στα μοντέρνα μουσεία είναι οι βιωματικές μέθοδοι και οι δράσεις εκπαιδευτικού και ψυχαγωγικού χαρακτήρα οι οποίες είναι σημαντικό κομμάτι της λειτουργίας τους.

Κεφάλαιο 2ο Η συγκρότηση των μουσείων

2.1 Ελλάδα και αρχαία κληρονομιά

Η επαναστατική διαδικασία του 1821 είχε ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη της σύγχρονης εθνικής ιδέας του ελληνισμού. Ήδη, κατά τα προηγούμενα της επανάστασης χρόνια, επιχειρείται μία πρώτη σύνδεση των Ελλήνων με τους αρχαίους προγόνους τους. Στην πορεία της απελευθέρωσης από τους Οθωμανούς και της δημιουργίας μίας ενιαίας εθνικής ταυτότητας, η σύνδεση έγινε εμφανής και αποτέλεσε την επίσημη προσπάθεια του ελληνικού κράτους. Η ιστορία του Παπαρηγόπουλου άλλωστε, για πρώτη φορά, αποτυπώνει τη θεωρία περί τρισχιλιετούς συνέχειας του ελληνικού πολιτισμού (Βοσνίδης και Νικολέντζος, 2018: 68). Στα πλαίσια αυτά η σχέση με τις αρχαιότητες των Ελλήνων ήταν ιδιαίτερη και ξεκινά πριν την προσπάθεια για την απελευθέρωση. Προσωπικότητες όπως ο Κοραΐς ήδη από το 1803 γράφει: *«Είμαστε απόγονοι των αρχαίων Ελλήνων και πρέπει να προσπαθήσουμε να ξαναγίνουμε άξιοι αυτού του ονόματος ή να μην το χρησιμοποιούμε»*. Ο ίδιος μάλιστα θα αναπτύξει 13 προτάσεις για τη διατήρηση των «προγονικών μας κτημάτων» τις οποίες θα αποστείλει στο Οικουμενικό Πατριαρχείο και την Ιερά Σύνοδο¹. Μέσα σε αυτό το κείμενο ο Κοραΐς προτείνει την δημιουργία Μουσείου το οποίο, εκτός από τα χειρόγραφα, θα περιέχει και όλα τα προγονικά αντικείμενα που βρίσκονται στην επικράτεια (την Οθωμανική, προφανώς), προκειμένου να μην παίρνονται από τους ξένους (Κόκκου, Α. 2009: 28-33).

Μετά το πέρας των πολεμικών συγκρούσεων η κυβέρνηση Καποδίστρια ήδη το 1829 παίρνει τα πρώτα μέτρα για τη διαφύλαξη των αρχαίων, μετά από το σχέδιο του Μουστοξύδη προς την Κυβέρνηση στο οποίο ήδη αναφέρεται η ανάγκη δημιουργίας Μουσείου. Οι πρωτοβουλίες αυτές είναι πριν την επίσημη δημιουργία του ελληνικού

¹ Ο Κοραΐς απευθύνεται στον Πατριάρχη καθώς σύμφωνα με το Οθωμανικό κράτος αυτός είναι ο Εθνάρχης των Ελλήνων, δηλαδή ο αρχηγός του millet(έθνος) που ορίζει την νομική υπόσταση του ελληνικού στοιχείου στην Αυτοκρατορία (η σημασία του θρησκευτικού δόγματος και της εθνότητας δεν είναι διαχωρισμένες σε αυτήν την έννοια).

κράτους ενώ, μετά τη δολοφονία του Καποδίστρια, κατά την Βαυαροκρατία η σημασία των αρχαίων εξακολουθεί να είναι σημαντική. Ο Όθωνας φτάνει στην Ελλάδα τον Ιανουάριο του 1833 και μία από τις πρώτες κινήσεις του καθεστώτος της Αντιβασιλείας (ο Όθωνας είναι 17 ετών) είναι η δημιουργία Αρχαιολογικής Υπηρεσίας και η μέριμνα προστασίας των καταλοίπων του αρχαίου παρελθόντος (ΦΕΚ. Αριθμ 14, 13/25 Απριλίου 1833). Το 1837 εκδίδεται η «Αρχαιολογική Εφημερίς» και ιδρύεται η Αρχαιολογική Εταιρεία η οποία εκδίδει το δικό της περιοδικό «Πρακτικά της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας» και προσπαθεί να διασώσει τα μνημεία καθώς και να κάνει τις πρώτες σημαντικές ελληνικές ανασκαφές. Στην πορεία θα εγκατασταθούν και οι ξένες αρχαιολογικές Σχολές στην Ελλάδα, οι οποίες θα αναλάβουν τις μεγαλύτερες ανασκαφές της επικράτειας, σαφώς λόγω της οικονομικής τους δυνατότητας, σε αντίθεση με το φτωχό ελληνικό κράτος –η πρώτη από αυτές τις Σχολές υπήρξε η Γαλλική που εγκαταστάθηκε το 1846 (Κόκκου, Α. 2009: 50-53,70-72, 99-103).

2.2 Το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο

Η Ιστορία του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου διαπερνά ολόκληρο τον 19ο αιώνα ως αίτημα για τη δημιουργία μουσείου που θα στεγάσει τα τεκμήρια του ελληνικού πολιτισμού. Όμως, αν και η προθυμία για τη δημιουργία μουσείου χρονολογείται από το 1834, η έναρξη της δημιουργίας του θα έρθει 50 χρόνια αργότερα. Τα ισχνά οικονομικά του ελληνικού κράτους, οι συχνές πολιτικές κρίσεις οδηγούν στην καθυστέρηση της αποπεράτωσης του κτηρίου του μουσείου και άρα της ίδρυσής του. Η δωρεά Μπερναρδάκη το 1856 και το διάταγμα του Όθωνα το 1859 για την ανέγερση του Μουσείου αλλά και την προκήρυξη αρχιτεκτονικού διαγωνισμού, φαίνεται να οδηγούν στη λύση του προβλήματος. Ωστόσο η έξωση του Όθωνα το 1862 και η πολιτική κρίση των ετών 1862-4 έφερε πάλι το ζήτημα στην αφάνεια. Τελικά με πρωτοβουλία της Ελένης Τσσίτσα και τη δωρεά του οικοπέδου της οδού Πατησίων, τοποθετήθηκε ο θεμέλιος λίθος το 1866. Βέβαια οι εργασίες καθυστέρησαν κι άλλο μέχρι το 1884, οπότε και η Αρχαιολογική Εταιρεία ξεκινά να μεταφέρει τα ευρήματά της στο Αρχαιολογικό Μουσείο. Πρώτο κτίριο ήταν η δυτική πτέρυγα του σημερινού

μουσείου στην οποία έγιναν διαδοχικές επεκτάσεις κατά τη διάρκεια όλου του 20ού αιώνα, για να φτάσουμε στη μορφή που έχει σήμερα (Κάλτσας, 2009).

Το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο στεγάζει και εκθέτει αρχαιότητες από ολόκληρο τον αρχαίο ελληνικό κόσμο, χρονολογούμενες από την 7η χιλιετία π. Χ έως την ύστερη αρχαιότητα. Πρόκειται για ένα μητροπολιτικό μουσείο, με εμβληματικές αρχαιότητες, που εικονίζονται σε σχολικά εγχειρίδια, επιστημονικές μελέτες και μονογραφίες σε παγκόσμιο επίπεδο. Η εξέλιξη του, πέραν της ιδρύσεως του, έχει εξαρτηθεί με την ιστορική πορεία του νεοελληνικού κράτους με εμβληματική στιγμή στην ιστορία του μουσείου την διαδικασία της προστασίας τους κατά την διάρκεια των βομβαρδισμών του δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου και η απόκρυψη τους κατά την διάρκεια της κατοχής (Μποζώνη, 2016).

2.3 Το Μουσείο της Ακρόπολης

Το πρώτο μουσείο που χτίστηκε στην Ακρόπολη θεμελιώθηκε το 1865. Ωστόσο ήδη από πολύ νωρίς έγινε σαφές ότι το μικρό του μέγεθος (800 τ.μ.) ήταν περιοριστικό για να στεγάσει τα ευρήματα του Βράχου. Ήδη το 1888 αναγγέλθηκε το δεύτερο μουσείο της Ακρόπολης ως συμπληρωματικό του πρώτου. Το δεύτερο κατεδαφίστηκε κατά τα έτη 1946-7 και το αρχικό επεκτάθηκε σημαντικά. Από τη δεκαετία του 1970 φάνηκε ότι το Μουσείο δεν μπορούσε να αντεπεξέλθει ικανοποιητικά στα μεγάλα πλήθη των επισκεπτών του. Η ακαταλληλότητα του χώρου συχνά προκαλούσε προβλήματα και υποβάθμιζε το αισθητικό αποτέλεσμα που ήθελε να επιτύχει η έκθεση των αριστουργημάτων του Βράχου.

Η ανάγκη για τη δημιουργία ενός νέου Μουσείου της Ακρόπολης διατυπώθηκε για πρώτη φορά το 1976, επί πρωθυπουργίας Καραμανλή, οπότε και οριοθετήθηκε ο χώρος στον οποίο τελικά χτίστηκε το μουσείο. Θεωρήθηκε απαραίτητη η κατασκευή ενός νέου Μουσείου που θα διέθετε όλες τις απαραίτητες τεχνικές εγκαταστάσεις για τη συντήρηση των ανεκτίμητων έργων της Ελληνικής τέχνης και όπου θα μεταφέρονταν τα γλυπτά του Παρθενώνος, οι Καρυάτιδες και όσα γλυπτά βρίσκονταν στις αποθήκες του παλαιού Μουσείου.

Για τους λόγους αυτούς, διεξήχθησαν δύο αρχιτεκτονικοί διαγωνισμοί το 1976 και το 1979. Το 1989, επί υπουργίας Μελίνας Μερκούρη, κινήθηκε ένα νέος διεθνής αρχιτεκτονικός διαγωνισμός. Τα αποτελέσματα του διαγωνισμού ακυρώθηκαν μετά την αποκάλυψη μιας μεγάλης οικιστικής περιοχής στο οικόπεδο Μακρυγιάννη, η οποία χρονολογείται από τους προϊστορικούς ως τους βυζαντινούς χρόνους. Η ανασκαφή έπρεπε να ενταχθεί μέσα στο Νέο Μουσείο. Με την δημιουργία του Οργανισμού Ανέγερσης Νέου Μουσείου Ακρόπολης (ΟΑΝΜΑ) το 2000 ανακοινώθηκε πρόσκληση νέου διαγωνισμού, ο οποίος ήταν σύμφωνος με τις Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τελικά τον Ιούνιο του 2009 το Μουσείο της Ακρόπολης εγκαινιάστηκε και επίσημα.

Σήμερα, το νέο Μουσείο της Ακρόπολης είναι στο σύνολό του 25.000 τ.μ. και διαθέτει εκθεσιακούς χώρους με εμβαδόν 14.000 τ.μ., δέκα φορές μεγαλύτερους από ότι στο παλιό Μουσείο (Theacropolismuseum.gr, 2018).

2.4 Το μουσείο Μπενάκη

Το μουσείο ιδρύεται το 1931 και φέρει το όνομα του Αντώνη Μπενάκη. Ο Μπενάκης, ηγετική φυσιογνωμία της εποχής, ήταν γόνος αστικής οικογένειας της Αλεξάνδρειας της Αιγύπτου και γιός του Εμμανουήλ Μπενάκη, στενού συνεργάτη του Βενιζέλου. Το ενδιαφέρον για την τέχνη και την Ελλάδα είχε άμεση σχέση με την εποχή του. Η αποκατάσταση των εθνικών συνόρων της χώρας καθώς και η ανάγκη αστικού εκσυγχρονισμού σε συνδυασμό με την εκπαιδευτική αναγέννηση, ήταν το ιδεολογικό πλαίσιο μέσα στο οποίο μεγάλωσε (Benaki.gd.2018). Προκειμένου να γίνει πραγματικότητα το μουσείο πολλοί ήταν αυτοί που πίστεψαν το όραμα του ιδρυτή του και συγκεντρώθηκαν πολλά αντικείμενα και χειρόγραφα μέσω δωρεών. Ο Μπενάκης συνέχισε να εργάζεται για το μουσείο μέχρι το 1954 που πέθανε, αλλά μετά άφησε κληροδότημα προκειμένου να εξασφαλιστεί η συνέχεια του μουσείου.

Η σημερινή δομή του διέπεται από ένα αποκεντρωτικό πνεύμα, με σειρά αυτόνομων παραρτημάτων γύρω από τον κεντρικό του πυρήνα. Στο νεοκλασικό μέγαρο του Μουσείου αναπτύσσονται οι συλλογές που «διηγούνται» την ιστορία του ελληνισμού διαχρονικά. Σε διαφορετικά κτήρια βρίσκονται τα Φωτογραφικά (Πλατεία Φιλικής Εταιρείας, Κολωνάκι) και τα Ιστορικά Αρχεία (Κηφισιά). Τα Αρχεία της Νεοελληνικής

Αρχιτεκτονικής στεγάζονται στο Νέο Κτήριο επί της οδού Πειραιώς. Ανεξάρτητο παράρτημα αποτελεί η Πινακοθήκη του Ν. Χατζηκυριάκου-Γκίκα, που περιλαμβάνει και έκθεση αφιερωμένη στη γενιά του '30 (οδός Κριεζώτου, Σύνταγμα). Άλλο παράρτημα αποτελούν οι συλλογές της Ισλαμικής Τέχνης στον Κεραμεικό. Οι συλλογές Κινεζικής, Ινδικής και Προκολομβιανής Τέχνης στεγάζονται στο κτήριο της οδού Πειραιώς, ενώ η Συλλογή Παιχνιδιών και Παιδικής Ηλικίας εκτίθεται στο κτήριο της οικίας Κουλούρα (Π. Φάληρο) (Benaki.gr^Ε, 2018).

Κεφάλαιο 3^ο: Η υφιστάμενη δομή των Μουσείων

3.1 Εισαγωγή

Η διοικητική δομή των μουσείων χωρίζεται ανάλογα με τη φύση του μουσείου που εξετάζουμε. Τα τρία μουσεία που μελετούνται στην παρούσα εργασία έχουν διαφορετικές δομές και, άρα, διαφορετικούς περιορισμούς όσον αφορά τους σκοπούς τους και τα μέσα με τα οποία μπορούν να τους υλοποιήσουν. Οι τρεις διαφορετικές μορφές είναι τα μουσεία που είναι τμήματα υπερκείμενων οργανισμών, τα μουσεία που λειτουργούν at arm's length και τα ιδιωτικά μουσεία (Lord and Lord, 2018:21).

Συγκεκριμένα, το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο είναι ένα δημόσιο μουσείο το οποίο λειτουργεί σαν μία διεύθυνση (ως τμήμα υπερκείμενου Οργανισμού) του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού με όλους τους περιορισμούς που αυτή η δομή επιβάλλει. Το Μουσείο της Ακρόπολης είναι εξαίρεση από όλα τα δημόσια μουσεία, αφού είναι το μόνο το οποίο λειτουργεί at arm's length, δηλαδή, ως ΝΠΔΔ. Η δομή αυτή δίνει στο μουσείο μία περαιτέρω ευχέρεια και πιο ευρύ πεδίο δράσης. Το Μουσείο Μπενάκη είναι ιδιωτικό και άρα έχει πλήρη ελευθερία σε σχέση με το ΥΠ.ΠΟ.Α, αν εξαιρέσουμε τους νόμους που ορίζουν τη σχέση του με τα μνημεία που έχει στις συλλογές του και στον τρόπο απόκτησής τους.

3.2 Το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο (Ε.Α.Μ)

3.2.1 Η θέση του Ε.Α.Μ στους Οργανισμούς του ΥΠ.ΠΟ.Α τον 21ο αιώνα

Σε σχέση με τους τρεις οργανισμούς του ΥΠ.ΠΟ.Α του 21ου αιώνα, ο ρόλος του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου έχει αλλάξει σημαντικά, ιδίως αν αναλογιστούμε τις αλλαγές που τελέστηκαν στην ελληνική κοινωνία. Ο οργανισμός του 2014 (ΠΔ 104/2014/ ΦΕΚ 171Α /28-8-2014) είχε σημαντικές αλλαγές σε σχέση με τον προηγούμενο του 2003 (ΠΔ 191/2003 ΦΕΚ Α/13-6-2003), όσο και με τον επόμενο -και ισχύοντα- του 2018 (ΠΔ 4/2018 ΦΕΚ 7/Α/22-1-2018), αφού χαρακτηρίζεται από συρρίκνωση υπηρεσιών, κατάργηση τμημάτων (όπως το τμήμα επικοινωνίας) στα μουσεία με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν μεγάλα προβλήματα στη λειτουργία των μονάδων. Πολλές αρμοδιότητες τμημάτων που καταργήθηκαν, είτε πέρασαν σιωπηρά στις αρμοδιότητες υπαρχόντων ή δεν υλοποιούνται πια (Βοσνίδης και Νικολέντζος, 2018: 101). Χαρακτηριστικά με τον νέο οργανισμό του 2018 δημιουργήθηκαν νέα τμήματα όπως το τμήμα Τεχνικής Υποστήριξης και Μουσειογραφίας και το τμήμα εκθέσεων, επικοινωνίας και εκπαίδευσης

Το μουσείο είναι κομμάτι του ΥΠ.ΠΟ.Α και λειτουργεί σε επίπεδο διεύθυνσης που υπάγεται στην Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Η αποστολή του δεν υπάρχει ξεχωριστά από αυτήν του ΥΠ.ΠΟ.Α και υπάγεται στην γενική αποστολή ολόκληρου του Υπουργείου, που αναλύεται στο άρθρο 1 του οργανισμού του 2018 (όπως ορίζεται από τα σημεία 1 και 4 της αποστολής):

1. Την προαγωγή της επιστημονικής έρευνας, την ανεύρεση, τη διάσωση, την προστασία, την ανάδειξη και την προβολή του συνόλου της πολιτιστικής κληρονομιάς (υλικής και άυλης, κινητής και ακίνητης).
4. Την προβολή του Ελληνικού Πολιτισμού παγκοσμίως και την ενθάρρυνση των διεθνών συνεργασιών για θέματα διαχείρισης - προστασίας της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Σε αυτό το πλαίσιο ορίζονται και οι επιχειρησιακοί στόχοι του μουσείου στο άρθρο 19, οι οποίοι είναι:

α) Η φύλαξη, συντήρηση, έκθεση κ.ο.κ, των αντικειμένων της συλλογής του και κυρίως η έκθεση και προβολή στο κοινό των φυλασσόμενων σε αυτό πολιτιστικών αγαθών.

β) Ο εμπλουτισμός της συλλογής με κάθε νόμιμο τρόπο

γ) Η συμμετοχή σε συνέδρια, τα εκπαιδευτικά προγράμματα, συμμετοχή σε ευρωπαϊκά προγράμματα. Επιπροσθέτως, ο σχεδιασμός και η παρουσίαση εκπαιδευτικών προγραμμάτων, εκδόσεων ανάδειξης του πολιτισμικού αποθέματος, η προβολή επικοινωνιακών δράσεων καθώς και η παραγωγή συμβατικών και ψηφιακών εκδόσεων εκπαιδευτικού υλικού.

δ) Η πρακτική εκπαίδευση σπουδαστών ΤΕΙ/ΑΕΙ χωρίς να προκύπτει δαπάνη του δημοσίου

ε) Η διευκόλυνση μελετητών-ερευνητών

στ) Η προώθηση θεμάτων αρμοδιότητάς του στο αντίστοιχο γνωμοδοτικό συμβούλιο του ΥΠ.ΠΟ.Α.

ζ) Για την υλοποίηση των δράσεων του εγκεκριμένου Επιχειρησιακού Σχεδίου, το Μουσείο δύναται να συνάπτει και προγραμματικές συμβάσεις ή μνημόνια συνεργασίας με φορείς του Δημοσίου, της Περιφερειακής Διοίκησης, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αλλά και του ευρύτερου Δημοσίου Τομέα με βάση τα οριζόμενα στην κείμενη νομοθεσία. Επιπλέον, για τον ίδιο σκοπό, δύναται να διαχειριστεί χορηγίες ή δωρεές, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

Αυτά ισχύουν σύμφωνα με τον τελευταίο οργανισμό του 2018 ο οποίος διαφοροποιείται από αυτόν του 2014, σε σχέση με τα δ, ε, στ και ζ σημεία του, ενώ σε σχέση με αυτόν του 2003 σε όλα εκτός από τα α και β. Οι αλλαγές και η επέκταση των στόχων σε σχέση με τον οργανισμό του 2003 (αυτός του 2014 ήταν σε τελείως διαφορετική λογική) βασιζόταν, στην ουσία, στην επέκταση της έννοιας του μουσείου σύμφωνα με τις σύγχρονες θεωρίες που τοποθετούν στο επίκεντρο του μουσείου τον επισκέπτη και όχι τα εκθέματα (Βοσνίδης και Νικολέντζος, 2018: 97-100).

Επίσης, στον οργανισμό του 2018 γίνεται αναφορά σε επιχειρησιακούς στόχους σε αντίθεση με αυτόν του 2003 που αναφέρεται μόνο σε «αρμοδιότητες» του μουσείου οι οποίες περιορίζονται στη μελέτη, φύλαξη, έκθεση και εμπλουτισμό των συλλογών του. Ο οργανισμός του 2014 είχε προσθέσει τα εκπαιδευτικά ζητήματα, τη διαχείριση της

βιβλιοθήκης και του φωτογραφικού υλικού του μουσείου, που παρέμειναν σε αυτόν του 2018.

Στην ουσία βέβαια το Ε.Α.Μ είναι μία ακόμη ειδική περιφερειακή διεύθυνση που λειτουργεί στα πλαίσια της Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς και, άρα, οικονομικά εξαρτάται από την Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου, για την πρόσληψη και την επιμόρφωση του προσωπικού από τον γενικότερο προγραμματισμό του ΥΠ.ΠΟ.Α και δη τη Διεύθυνση Ανθρώπινου Δυναμικού.

Την ίδια στιγμή το Ε.Α.Μ για τα προϊόντα που μπορεί να πουλήσει και να προωθήσει στο κοινό (π.χ. εκμαγεία) εξαρτάται από την Διεύθυνση Αρχαιολογικών Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων η οποία είναι υπεύθυνη (ανάμεσα σε άλλα) για:

A) Την έγκριση διάθεσης εκδόσεων στα πωλητήρια των αρχαιολογικών χώρων και αρχαιολογικών μουσείων της χώρας

B) Την έγκριση κατασκευής, παραγωγής, διάθεσης και εξαγωγής απομιμήσεων αρχαίων, σε συνεργασία με τις λοιπές συναρμόδιες μονάδες του ΥΠ.ΠΟ.Α

Γ) Την παραχώρηση προσωρινής χρήσης των μονίμων εκθεσιακών χώρων Μουσείων για την πραγματοποίηση καλλιτεχνικών και λοιπών πολιτιστικών εκδηλώσεων (ΠΔ 4/2018 ΦΕΚ 7/Α/22-1-2018 άρθρο 19, σελ. 305).

Η ίδια Διεύθυνση ρυθμίζει θέματα ωραρίου καθώς και προγραμματισμού των προσλήψεων εποχικού προσωπικού.

Στα παραπάνω πρέπει να προστεθεί και το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων, το οποίο παράγει και διαθέτει τα πωλητέα αντικείμενα, μέσω των πωλητηρίων του στα Μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας.

Βάσει της ισχύουσας κατάστασης η διοίκηση του μουσείου προκειμένου να προσλάβει ή να εκπαιδεύσει προσωπικό θα πρέπει να απευθυνθεί σε γενικές διευθύνσεις ή ανεξάρτητες αρχές που έχουν υπό την ευθύνη τους το σύνολο του Υπουργείου (στην περίπτωση της εκπαίδευσης) ή το σύνολο του Δημοσίου Τομέα (στην περίπτωση του ΑΣΕΠ). Επίσης, σε περίπτωση που πρέπει να προωθήσει μία οποιαδήποτε δράση εντός του κτιρίου του μουσείου, θα πρέπει να πάρει έγκριση από μία άλλη διεύθυνση που

έχει υπό την ευθύνη της όλα τα δημόσια μουσεία της χώρας. Τέλος, προκειμένου να παράγει ένα αντίγραφο ή να διαθέσει άλλα πωλητέα (π.χ. εκδόσεις) πρέπει να κάνει το ίδιο πράγμα, δηλαδή, να απευθυνθεί σε μία διεύθυνση που έχει την αντίστοιχη ευθύνη για όλα τα μουσεία, καθώς και στο ΤΑΠ. Το πιο σημαντικό όμως είναι η ένταξη του Ε.Α.Μ (και όλων των δημοσίων μουσείων) στην οικονομική ομπρέλα της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών. Η ΓΔΟΥ έχει υπό την εποπτεία της ολόκληρο το ΥΠ.ΠΟ.Α, ενώ το μουσείο δεν ελέγχει καν τα έσοδά του από τα εισιτήρια, αφού αυτά ελέγχονται από το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων που τα εισπράττει καθ' ολοκληρία.

3.2.2 Τα τμήματα του Ε.Α.Μ

Το Ε.Α.Μ συγκροτείται από επτά τμήματα εκ των οποίων τα περισσότερα αφορούν τις συλλογές του και τη συντήρησή τους (culture.gr_A, 2018). Κεντρικής σημασίας βέβαια είναι το Τμήμα Διοικητικής και Οικονομικής Υποστήριξης που είναι το καθαρά διοικητικό τμήμα του Μουσείου. Η εσωτερική λειτουργία, το πρωτόκολλο, το αρχείο εγγράφων, η αλληλογραφία, η χορήγηση αδειών ελεύθερας εισόδου και η κίνηση και συντήρηση των κρατικών οχημάτων του, είναι μερικές από τις αρμοδιότητές του – χαρακτηριστικές για ένα τμήμα τέτοιας λογικής σε μία διεύθυνση του δημοσίου. Από την περιγραφή του αντιλαμβανόμαστε ότι δεν διαφέρει ιδιαίτερα από οποιοδήποτε αντίστοιχο τμήμα άλλων διευθύνσεων του δημοσίου τομέα (culture.gr_B, 2018).

Από τα υπόλοιπα έξι τμήματα του μουσείου τα μισά αφορούν «μελέτη, καταγραφή, προστασία, διάσωση, ανάδειξη, δημοσίευση και προβολή» (culture.gr_Δ, 2018) των τριών μεγάλων συλλογών του Μουσείου, δηλαδή:

Α) Τμήμα Συλλογής Έργων Γλυπτικής

Β) Τμήμα Συλλογών Αγγείων, Έργων Μεταλλοτεχνίας και Μικροτεχνίας

Γ) Τμήμα Συλλογών Προϊστορικών, Αιγυπτιακών, Κυπριακών και Ανατολικών Αρχαιοτήτων (culture.gr_A, 2018).

Το Ε.Α.Μ έχει τις μεγαλύτερες συλλογές στην Ελλάδα, καλύπτοντας μία περίοδο από τα πρώτα χρόνια της ανθρώπινης παρουσίας στον Ελλαδικό χώρο μέχρι και το τέλος της Αρχαιότητας, οπότε τα τρία αυτά τμήματα είναι λογικό να διαχειρίζονται τις

συλλογές αυτές. Σε συνδυασμό και σε συνεργασία με τα παραπάνω τμήματα είναι και το Τμήμα Εκθέσεων, Επικοινωνίας και Εκπαίδευσης το οποίο είναι αρμόδιο για την εκπόνηση και εφαρμογή μουσειολογικών μελετών και την έκθεση των αρχαίων αντικειμένων, το σχεδιασμό, την οργάνωση και την παρουσίαση αρχαιολογικών, περιοδικών ή μονίμων, εκθέσεων, σε συνεργασία με τα λοιπά τμήματα του Μουσείου και τις αρμόδιες Διευθύνσεις της Κεντρικής Υπηρεσίας (culture.gr, 2018).

Τέλος, υπάρχουν και δύο υποστηρικτικά τμήματα δηλαδή, α) το Τμήμα Συντήρησης, Χημικών και Φυσικών Ερευνών και Αρχαιομετρίας και β) το Τμήμα Τεχνικής Υποστήριξης και Μουσειογραφίας. Το πρώτο αφορά στη συντήρηση και την εφαρμογή μεθόδων των φυσικών επιστημών για την ανάλυση των ευρημάτων που κατέχει το Μουσείο και το δεύτερο μεριμνά για τη συντήρηση του κτηρίου του Μουσείου και των Ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων του, από τη στιγμή που αυτό αποτελεί μνημείο από μόνο του (culture.gr, 2018).

Το κομβικό Τμήμα εκθέσεων, επικοινωνίας και εκπαίδευσης δεσμεύεται για τις κινήσεις του από τη συνεργασία με τις αρμόδιες διευθύνσεις της κεντρικής υπηρεσίας, ενώ το διοικητικό και οικονομικό τμήμα έχει αρμοδιότητες που αφορούν τη συνήθη κρατική διοίκηση (πρωτόκολλο, κίνηση οχημάτων, αρχείο). Τα υπόλοιπα τμήματα αφορούν την ειδική περίπτωση των συλλογών και τη συντήρησή τους καθώς και τη συντήρηση του κτηρίου του Ε.Α.Μ. Σε γενικές γραμμές επιβεβαιώνεται ότι το Ε.Α.Μ είναι τμήμα ενός υπερκείμενου οργανισμού όπως αυτός ορίζεται στη βιβλιογραφία (Lord and Lord, 2018: 19-20) και μάλιστα στην πιο αυστηρή του μορφή, αφού η αυτονομία του Μουσείου σε ζητήματα οικονομικών, αντικειμένων πωλητηρίου, ωραρίου, προσωπικού και δυνατότητας εκδηλώσεων εντός του Μουσείου ουσιαστικά δεν υπάρχει, ενώ τα τμήματά του διαρθρώνονται με βάση αυτήν την πραγματικότητα. Εάν υιοθετήσουμε τον ορισμό του σκοπού της διοίκησης ως:

«Ο σκοπός της διοίκησης στα μουσεία είναι να διευκολύνει τη λήψη αποφάσεων που οδηγούν στη διεκπεραίωση του έργου του μουσείου, στην εκπλήρωση της αποστολής του βάσει του κανονιστικού του πλαισίου και στην πραγματοποίηση των στόχων και των σκοπών του σε όλα τα επίπεδα της λειτουργίας του» (Lord and Lord, 2018: 1) , τότε αντιλαμβανόμαστε ότι τα περιθώρια για να γίνει κατορθωτό κάτι τέτοιο είναι εξαιρετικά ισχνά με βάση τη συγκεκριμένη δομή, επειδή σε όλους τους παραπάνω σκοπούς εμπεριέχεται η δράση και οι αποφάσεις άλλων διευθύνσεων του Υπουργείου.

3.3 Το Μουσείο της Ακρόπολης

3.3.1 Η σύσταση του Μουσείου της Ακρόπολης

Η περίπτωση του Μουσείου της Ακρόπολης διαφέρει σημαντικά από όλα τα δημόσια Μουσεία της Ελλάδας, αφού συστάθηκε το 2008 ως ΝΠΔΔ το οποίο εποπτεύεται από το ελληνικό κράτος. Σύμφωνα με τον Ν.3711/2008 ΦΕΚ /Α/224/5-11-2008: *«Ιδρύεται νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου με την επωνυμία ‘Μουσείο Ακρόπολης’ και έδρα την Αθήνα, το οποίο εποπτεύεται από τον Υπουργό Πολιτισμού»*. Ο σκοπός του Μουσείου που αναλύεται στο άρθρο 2 είναι πιο εκτενής σε σχέση με τους αντίστοιχους των δημοσίων μουσείων όπως αναλύονται στον οργανισμό του 2018. Ενδεικτικά, το Μουσείο της Ακρόπολης έχει σαν σκοπό *«τη δημιουργία πρότυπων εργαστηρίων συντήρησης και επιστημονικής μελέτης αρχαιολογικών ευρημάτων και έργων τέχνης, με απόκτηση, χρήση και αξιοποίηση τεχνολογικού εξοπλισμού και μεθόδων υψηλής τεχνολογίας» ή «την ενθάρρυνση δημιουργίας ενώσεως ‘Φίλοι του Μουσείου Ακρόπολης’, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο»*. Αυτό βεβαίως έχει να κάνει με τη δομή του ως ΝΠΔΔ.

Όπως φαίνεται παρακάτω το Μουσείο της Ακρόπολης έχει δική του περιουσία (άρθρο 3) καθώς και την αποκλειστική διαχείριση των εσόδων του (άρθρο 4). Όσον αφορά το ζήτημα των εσόδων το Μουσείο έχει δικαίωμα στα εισιτήρια καθώς και στις εκδηλώσεις που οργανώνει είτε αυτές είναι προβολές, ξεναγήσεις, εκθέσεις ή ό,τι άλλο. Επίσης, επιχορηγείται από το Υπουργείο Πολιτισμού, μπορεί να αναζητήσει δωρεές από ιδιώτες αλλά και να συμμετέχει σε διεθνείς, κοινοτικές και εθνικές επιχορηγήσεις. Τέλος, εισπράττει τα δικαιώματα από τη χρήση εκθεμάτων του τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό.

Όσον αφορά τη διοίκησή του το Μουσείο έχει 9μελές ΔΣ που επιλέγεται (κατά τα επτά ένατα) από προσωπικότητες εγνωσμένου κύρους (μεταξύ των οποίων και ο Πρόεδρος) και μόνο δύο μέλη είναι δημόσιοι υπάλληλοι, δηλαδή, ο Προϊστάμενος της Εφορίας Αρχαιοτήτων της Πόλεως της Αθήνας και ένα μέλος της Επιτροπής Συντήρησης

Μνημείων Ακρόπολης. Ο Πρόεδρος του ΔΣ έχει σημαντικές αρμοδιότητες αφού «εκπροσωπεί το Μουσείο δικαστικά και εξώδικα, καταρτίζει την ημερήσια διάταξη, συγκαλεί το ΔΣ και προεδρεύει των συνεδριάσεών του» ενώ η θητεία του ΔΣ είναι τριετής και είναι δυνατόν να επεκταθεί για μία ακόμη τριετία. Οι δικαιοδοσίες του ΔΣ είναι αρκετά εκτεταμένες και περιλαμβάνουν τα εξής:

α) Αποφασίζει για τις προμήθειες, τις συμβάσεις, τις δαπάνες και τη διάθεση των πόρων του Μουσείου.

β) Αποφασίζει για την υπηρεσιακή κατάσταση του προσωπικού του Μουσείου και ασκεί την πειθαρχική εξουσία σε δεύτερο βαθμό.

γ) Αποφασίζει για την αποδοχή δωρεών, χορηγιών, κληρονομιών, κληροδοσιών και κάθε είδους τακτικών ή έκτακτων εισφορών (Ν.3711/2008/ΦΕΚ /Α/224/5-11-2008,άρθρο 6).

Επίσης, το ΔΣ καταθέτει προϋπολογισμό και ισολογισμό αλλά και δημιουργεί επιτροπές μόνιμες ή προσωρινές για θέματα που αφορούν το Μουσείο , ενώ προβλέπεται και θέση Γενικού Διευθυντή (Ν.3711/2008/ΦΕΚ /Α/224/5-11-2008,άρθρο 5,9).

Το Μουσείο προβλέπεται να έχει τις εξής διευθύνσεις, σύμφωνα με την ίδρυσή του, προκειμένου να καταφέρει να φέρει εις πέρας τις αρμοδιότητές του:

α) Συλλογών και Εκθέσεων

β) Διοικητικών και Οικονομικών Υποθέσεων

γ) Υποδοχής Επισκεπτών

δ) Τεχνικών Υπηρεσιών

ε) Νομικής Υποστήριξης

καθώς και τα αυτοτελή Γραφεία:

α) Επικοινωνίας και Προβολής

β) Συνδρομών, Χορηγιών και Δωρεών.

Με τον οργανισμό του Μουσείου της Ακρόπολης του 2013 αλλάζει η βασική του δομή και αποκτά, όπως φαίνεται στο κείμενο, και συγκεκριμένη αποστολή. Ενώ στο ΦΕΚ του 2008 το μουσείο είχε μόνο σκοπούς, τώρα έχει δική του αποστολή. Υποθετικά, κατά το ΦΕΚ σύστασης του 2008 η αποστολή του μουσείου εντασσόταν στη λογική της αποστολής του ΥΠ.ΠΟ.Α. Με την αλλαγή του 2013 γίνεται σαφές ότι το Μουσείο αυτονομείται σε μεγαλύτερο βαθμό –το πιο πιθανό είναι ο οργανισμός να έρχεται να επιβεβαιώσει την πρακτική των 4 χρόνων που παρεμβλήθηκαν μεταξύ της 1ης σύστασης και του οργανισμού.

Στην αποστολή αναφέρεται ότι αντικείμενο του Μουσείου είναι η προστασία και προβολή των ευρημάτων του Βράχου της Ακρόπολης στο σύνολό τους (είτε έχουν αποσπαστεί τώρα είτε θα αποσπαστούν στο μέλλον) καθώς και η προβολή των ακίνητων μνημείων του Βράχου. Η προώθηση της σημασίας των ευρημάτων και των μνημείων στην πολιτική, καλλιτεχνική, θρησκευτική και καθημερινή ζωή του αρχαίου κόσμου, όπως και η σύνδεσή τους με τον σύγχρονο άνθρωπο. Τέλος, έχει σαν αποστολή την προώθηση της γνώσης τόσο σε ιστορικό-αρχαιολογικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο αισθητικής καλλιέργειας και δημιουργικής σκέψης (ΠΔ64/2013 ΦΕΚ 113/Α/20-5-2013, αρθ. 2, σελ 1653-1654).

3.3.2 Η διοικητική δομή του οργανισμού του 2013

Ο οργανισμός του 2013 καταρχήν εξειδικεύει τη θέση του προϊσταμένου της γενικής διεύθυνσης χωρίς να αλλάζει το περιεχόμενο του ρόλου του, αφού το ΔΣ και ο πρόεδρος του είναι αυτοί που χαράζουν την πορεία του Μουσείου (δεν γίνεται άλλωστε αναφορά στις αρμοδιότητές τους, αφού αυτές έχουν ορισθεί στο ΦΕΚ του 2008). Η συνεισφορά του οργανισμού είναι η εξειδίκευση των διευθύνσεων και των τμημάτων του Μουσείου, των οργανικών θέσεων κάθε τμήματος και οι αρμοδιότητες, καθώς και τα προσόντα που χρειάζεται να έχει ο κάθε υπάλληλος. Η μόνη προσθήκη που γίνεται σε επίπεδο διευθύνσεων είναι ότι υπάρχει πλέον αυτοτελές γραφείο Προέδρου του ΔΣ, το οποίο καταδεικνύει τον κυρίαρχο ρόλο που απέκτησε η θέση του Προέδρου κατά τα χρόνια λειτουργίας του Μουσείου.

Τα τμήματα που ορίζει ο οργανισμός είναι τα ίδια με αυτά του ΦΕΚ του 2008, συγκεκριμένα:

Η Διεύθυνση Συλλογών και Εκθέσεων έχει 7 τμήματα τα οποία είναι οι τρεις βασικές συλλογές του Μουσείου² και τονίζεται ρητώς ότι βασική αρμοδιότητα των τμημάτων είναι *«η απόδοσή (των συλλογών και των ευρημάτων-εκθεμάτων) στο κοινωνικό σύνολο, συμβάλλοντας με σύγχρονο τρόπο στην παιδεία και καλλιέργειά του»* (ΠΔ64/2013 ΦΕΚ 113/Α/20-5-2013, αρθ. 7,σελ 1655). Σε κάθε ένα από τα τμήματα των συλλογών αναφέρεται η ανάγκη συνεργασίας με τα τμήματα, α) Εκδόσεων και β) Εκπαιδευτικών προγραμμάτων της ίδιας διεύθυνσης, προκειμένου η παραπάνω αρμοδιότητα να γίνει πράξη. Η εκπόνηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων, η δημιουργία εκδόσεων και η διευκόλυνση των μελετητών είναι βασικοί στόχοι των τριών τμημάτων των συλλογών.

Το τμήμα Συντήρησης αρχαιοτήτων και εκμαγείων έχει ως υποχρέωση, εκτός από την προφανή μέριμνα για τη συντήρηση των εκθεμάτων και ευρημάτων, την *«υποστήριξη του τμήματος Εκθέσεων και του τμήματος Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων με την εκπόνηση εκπαιδευτικού υλικού και εκλαϊκευτικών και ενημερωτικών εντύπων σχετικών με τις συλλογές του»* καθώς και την μέριμνα για τον εμπλουτισμό της βιβλιοθήκης του Μουσείου.

Το τμήμα Εκθέσεων εκτός από τον σχεδιασμό εκθέσεων πρέπει να διενεργεί έρευνες για το κοινό έτσι ώστε να ελέγχει τα αποτελέσματα των εκθέσεων που οργανώνει. Επίσης, έχει στην ευθύνη του την προσέλκυση του κοινού προκειμένου οι εκθέσεις να έχουν τον μεγαλύτερο αριθμό επισκεπτών και γι' αυτό συνεργάζεται με την Διεύθυνση Υποδοχής Επισκεπτών και το Αυτοτελές Γραφείο Επικοινωνίας και Προβολής. Τα τμήματα Εκπαιδευτικών προγραμμάτων, Εκδόσεων και Βιβλιοθήκης βρίσκονται εντός της Γενικής Διεύθυνσης Συλλογών, καθώς θεωρείται απαραίτητη η σύνδεση του έργου των συλλογών με την εξωστρεφή εκπαιδευτική διάσταση του Μουσείου (ΠΔ64/2013 ΦΕΚ 113/Α/20-5-2013, αρθ.7, σελ 1656).

Η Διεύθυνση Διοικητικών και Οικονομικών Υποθέσεων έχει τις αρμοδιότητες σχεδιασμού και οργάνωσης της διοίκησης και των οικονομικών ζητημάτων του Μουσείου καθώς και ό,τι αφορά την εκπαίδευση και αξιολόγηση του προσωπικού. Τα

² Αυτές είναι : α. Συλλογή Κλιτύων Ακρόπολης και Οικοπέδου Μακρυγιάννη β. Συλλογή Αρχαϊκών Αρχαιοτήτων γ. Συλλογή Κλασικών, Ελληνιστικών και Ρωμαϊκών Αρχαιοτήτων.

τμήματα που χωρίζεται είναι τρία: α) Τμήμα Οικονομικής Διαχείρισης και Προμηθειών β) Τμήμα Ανθρώπινου Δυναμικού και γ) Τμήμα Διοικητικών Υποθέσεων. Σε αυτή τη διεύθυνση, επειδή ακριβώς το Μουσείο είναι at arm's length, σε αντίθεση με τα αμιγώς κρατικά μουσεία υπάρχει σχεδιασμός οικονομικών, σχεδιασμός προϋπολογισμού, εκτίμηση και διαχείριση κόστους. Επιπροσθέτως, το τμήμα ανθρώπινου δυναμικού έχει στην ευθύνη του τη διαρκή εκπαίδευση του προσωπικού, την αξιολόγησή του, την προσπάθεια για μείωση της γραφειοκρατίας και τη διενέργεια διαδικασιών για τη στελέχωση του Μουσείου (ΠΔ64/2013 ΦΕΚ 113/Α/20-5-2013, αρθ.8, σελ 1657-1658).

Η διεύθυνση Υποδοχής επισκεπτών έχει σαν αντικείμενο, μεταξύ άλλων, την διαχείριση του πωλητηρίου, του αναψυκτηρίου και του εστιατορίου του Μουσείου, τον ποσοτικό και ποιοτικό έλεγχο του παραγόμενου έργου καθώς και τον απολογισμό αυτού σε ετήσια βάση. Τα τμήματα της διεύθυνσης είναι: α) Τμήμα Υποδοχής και Εξυπηρέτησης Επισκεπτών β) Τμήμα Καταστημάτων γ) Τμήμα Ασφάλειας. Το πρώτο αφορά τα πρότυπα συμπεριφοράς του προσωπικού, την λειτουργία υπηρεσιών για το κοινό (όπως το βεστιάριο), τη διεξαγωγή ερευνών σχετικά με την εμπειρία του επισκέπτη κ.ά. Το τμήμα Καταστημάτων αφορά στη λειτουργία των καταστημάτων, τη σωστή τους στελέχωση, την προμήθειά τους, το ωράριό τους κ.ο.κ. και, τέλος, το τμήμα Ασφαλείας αφορά στην ασφάλεια τόσο των εκθεμάτων όσο και του κοινού σε περίπτωση που χρειαστεί εκκένωση του κτηρίου (ΠΔ64/2013 ΦΕΚ 113/Α/20-5-2013, αρθ.9, σελ 1658-1659).

Η Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών συμπεριλαμβάνει τα δύο τμήματα που αφορούν τη συντήρηση του κτηρίου του Μουσείου, δηλαδή: α. το Τμήμα Ηλεκτρομηχανολογικών και Υδραυλικών Εγκαταστάσεων, και β. το Τμήμα Κτηριακών Εγκαταστάσεων. Οι αρμοδιότητες αυτών των τμημάτων αφορούν την εύρυθμη λειτουργία του Μουσείου και περιλαμβάνουν κατασκευές, εγκαταστάσεις, συντήρηση των κήπων του Μουσείου κ.ο.κ. Εκτός αυτών όμως υπάρχει και το Τμήμα Πληροφορικής, και αξίζει να σημειώσουμε ότι σε όλες τις προηγούμενες διευθύνσεις αναφέρεται ρητά, σε διάφορα σημεία, ότι πρέπει να αξιοποιούνται οι νέες Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνίας, είτε αυτό αφορά στη διαχείριση του αρχαιολογικού υλικού από τη διεύθυνση Συλλογών, είτε στην εκπαίδευση του προσωπικού από την διεύθυνση Διοικητικών και Οικονομικών υποθέσεων, είτε στην αξιολόγηση του έργου

από την διεύθυνση Υποδοχής Επισκεπτών (ΠΔ64/2013 ΦΕΚ 113/Α/20-5-2013, αρθ.10, σελ 1659-1660).

Η Διεύθυνση Νομικής Υποστήριξης είναι το νομικό τμήμα του Μουσείου που ασχολείται με όλα τα νομικά θέματα που προκύπτουν και αφορούν το Μουσείο. Η λειτουργία του είναι απαραίτητη, αφού το Μουσείο είναι οργανισμός ΝΠΔΔ και έχει μεγάλο βαθμό αυτενέργειας (ΠΔ64/2013 ΦΕΚ 113/Α/20-5-2013, αρθ.11, σελ 1660).

Το αυτοτελές γραφείο Επικοινωνίας και Προβολής το οποίο μεριμνά για την προβολή του Μουσείου στην Ελλάδα και στο εξωτερικό καθώς και τη σχέση του με τον ηλεκτρονικό και έντυπο Τύπο. Παρακολουθεί τις εξελίξεις, οικονομικές και πολιτικές, και αναλαμβάνει να απαντήσει σε δημοσιεύματα που πιθανώς αφορούν το Μουσείο. Στα πλαίσια του ουσιαστικού ενδιαφέροντος του Μουσείου για τη σχέση του με την κοινωνία, το γραφείο Επικοινωνίας έχει σαν βασικό του ρόλο τη συνεχή ενημέρωση της ιστοσελίδας του Μουσείου και την εκπόνηση εκλαϊκευτικών και ενημερωτικών εντύπων. Επίσης, εξαιρετικά σημαντικό είναι το ζήτημα των εκδηλώσεων και των ενοικιάσεων των αιθουσών του Μουσείου οι οποίες προγραμματίζονται από το γραφείο Προβολής (ΠΔ64/2013 ΦΕΚ 113/Α/20-5-2013, αρθ.12, σελ 1660-1661).

Το αυτοτελές γραφείο Συνδρομών, Χορηγιών και Δωρεών του οποίου ο βασικός ρόλος είναι η δημιουργία μιας συγκεκριμένης πολιτικής για προσέλκυση συνδρομών, χορηγιών και δωρεών καθώς και η πολιτική διαδικασία εγγραφής συνδρομητών και η τήρηση του αρχείου αυτών (ΠΔ64/2013 ΦΕΚ 113/Α/20-5-2013, αρθ.13, σελ 1661).

Τέλος, υπάρχει και **το αυτοτελές γραφείο του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου** το οποίο βοηθά τον Πρόεδρο σε όλες του τις αρμοδιότητες και μπορεί να έχει μέχρι 3 άτομα προσωπικό και μία γραμματέα. Το εν λόγω γραφείο αναδεικνύει το ζήτημα της ηγεσίας του Μουσείου, που είναι ξεκάθαρα ο Πρόεδρος του (ΠΔ64/2013 ΦΕΚ 113/Α/20-5-2013, αρθ.14, σελ 1661).

3.3 Το μουσείο Μπενάκη

3.3.1 Οι χώροι του Μουσείου Μπενάκη και η σχέση του με το Ελληνικό Δημόσιο

Η σχέση του Μουσείου με το δημόσιο ξεκινά από την νόμο 4599/1930 (ΦΕΚ/Α/2-05-1930) οπότε και ορίζεται ότι *«η Διοικητική Επιτροπή του Μουσείου έχει την εν γένει διοίκηση του μουσείου και ειδικότερον καταρτίζει τον προϋπολογισμό και απολογισμό εκάστου έτους και διορίζει και παύει το προσωπικό»*. Επίσης βάσει απάντησης σε ερώτηση στη Βουλή το 2012, βλέπουμε ότι το ΥΠ.ΠΟ.Α εποπτεύει το Μουσείο μέσω της Διεύθυνσης Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών προγραμμάτων –πρόκειται ουσιαστικά για υψηλή εποπτεία και πραγματοποιείται μόνο για θέματα σχετικά με τη διακίνηση των χρημάτων της οικονομικής επιχορήγησης που λαμβάνει από το ΥΠ.ΠΟ.Α το Μουσείο(Βουλή των Ελλήνων, 2012) .

Το Μουσείο Μπενάκη λοιπόν, είναι ένα ιδιωτικό μουσείο που τυγχάνει επιχορήγησης από τους κρατικούς φορείς. Η επιχορήγηση δεν είναι δεδομένη, αν και δίνεται κάθε χρόνο από το Υπουργείο. Από το έτος 2008 οπότε και η επιχορήγηση ήταν 2.300.000 ευρώ επήλθε μία σταδιακή πτώση των επιχορηγήσεων, αφού το 2012 η επιχορήγηση είχε φτάσει τα 1.700. 000 ευρώ (πτώση 26%) (Βουλή των Ελλήνων, 2012) ενώ το 2013 το ποσό που εγγράφηκε στον προϋπολογισμό ήταν 1.100. 000 ευρώ (πτώση 47% σε σχέση με το 2008). Το Μουσείο οδηγήθηκε σε αλλαγή της πολιτικής του και από 267 υπαλλήλους το 2008 έφτασε στους 182 το 2015 (Καθημερινή, 2014). Άρα, με τα δεδομένα αυτά γίνεται σαφής ο διαχωρισμός του από τα δύο άλλα Μουσεία που ήδη έχουμε εξετάσει.

3.3.2 Η εσωτερική δομή του Μουσείου Μπενάκη

Το μουσείο Μπενάκη αναγράφει στην ιστοσελίδα του την αποστολή του ως εξής:

«να προστατεύσει και καταστήσει ευρύτατα προσιτές τις ποικίλες συλλογές του μέσα από κάθε διάυλο επικοινωνίας και έκθεσης,

να στηρίζει την επιστημονική έρευνα στα πεδία της ιστορίας, της αρχαιολογίας και της μελέτης του υλικού πολιτισμού, της αρχιτεκτονικής, της φωτογραφίας, των εικαστικών και παραστατικών τεχνών και της λογοτεχνίας,

να επιμορφώσει το κοινό του μέσα από μόνιμες, περιοδικές και περιοδεύουσες εκθέσεις, μαθήματα, προγράμματα, εκδηλώσεις, εκδόσεις και μέσα ανοικτής πρόσβασης, καθώς και

να επιτελέσει ενεργό ρόλο στην επίτευξη κοινωνικής συνοχής, τη διαφύλαξη της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς και τη διενέργεια διαπολιτισμικού διαλόγου.»

Σε σύγκριση με τα άλλα δύο μουσεία που εξετάζονται έχει το πιο ευρύ πεδίο δραστηριοποίησης αφού έχει έξι ανοιχτά μουσεία, πέντε ενεργά αρχεία, επτά εργαστήρια συντήρησης έργων τέχνης, 120 000 έργα τέχνης συνολικά, 181 000 τόμους στην μουσειακή του βιβλιοθήκη, πέντε πωλητήρια και τρία εστιατόρια (Benaki.gr_{ΣΤ}.2018). Η αποστολή του έχει επίκεντρο το κοινό και την προσβασιμότητα των χώρων του μουσείου. Συνολικά από τα τέσσερα σημεία της αποστολής του τα τρία αφορούν την επαφή του με το κοινό και με την κοινωνία γενικότερα και το ένα αφορά το επιστημονικό κομμάτι και την προώθηση της έρευνας. Λόγω της πολυσχιδούς δράσης του σε διάφορα επιστημονικά πεδία και σε διάφορες περιόδους αλλά και του τρόπου σύστασης του η δομή του διαφέρει από τα άλλα δύο μουσεία που εξετάζονται.

Το Μουσείο Μπενάκη, από την ίδρυσή του (N4599/ 1930), λειτουργεί με βάση μία Διοικούσα Επιτροπή και ένα Καλλιτεχνικό συμβούλιο, με τη λογική ότι η Διοικούσα Επιτροπή παίρνει τις αποφάσεις με βάση τις εισηγήσεις του Καλλιτεχνικού Συμβουλίου. Ωστόσο με την πάροδο των ετών και την επέκταση του Μουσείου σε πολλούς χώρους η δομή του, αν και έχει βασικά κρατηθεί, έχει αλλάξει σημαντικά. Σήμερα το Μουσείο εκτός από την Επιτροπή και το Συμβούλιο έχει επίσης τις ακόλουθες επιτροπές: α) Επιστημονική Επιτροπή Αρχείων Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής, β) Επιτροπή Πινακοθήκης Νίκου Χατζηκυριάκου-Γκίκα, γ) Επιτροπή Εργαστηρίου Γιάννη Παππά και δ) Επιτροπή Πωλητηρίου (Benaki.gr_Β.2018). Ο εμπλουτισμός της διοίκησης κρίθηκε αναγκαίος με τις αλλαγές στη διάρκεια των χρόνων και την επέκταση του Μουσείου. Ταυτόχρονα, τα χρόνια της κρίσης έφεραν αλλαγές και στον τρόπο διεύθυνσης. Ενώ κατά τα προηγούμενα χρόνια υπήρχε ένας διευθυντής, θέση που κατελάμβανε ο Άγγελος Δεληβοριάς επί 41 έτη (1973-2014) (Το Βήμα, 2014) , έπειτα αντικαταστάθηκε με διεθνή διαγωνισμό από τον Ολιβιέ Ντεκότ, οποίος όμως έμεινε μόνο επτά μήνες στη διεύθυνση του οργανισμού και προσωρινά αντικαταστάθηκε από τριμελή επιτροπή το 2016 (in.gr, 2018). Η προσωρινότητα αποδείχθηκε ανθεκτικότερη, καθώς τα δύο από τα τρία μέλη της τριμελούς επιτροπής (Χάρης Σιαμπάνης, Γιώργης Μαγγίνης) παρέμειναν και προστέθηκε στη θέση της Ειρήνης Γερουλάνου (Πρόεδρος της Διοικούσας επιτροπής) ο Νίκος Τριβουλίδης. Το νέο σχήμα απαρτίζεται από έναν Διευθύνοντα σύμβουλο (Σιαμπάνης), έναν Επιστημονικό διευθυντή (Μαγγίνης) και έναν Διευθυντή πόρων και ανάπτυξης

(Τριβουλίδης) (Benaki.grB, 2018). Το νέο σχήμα προέκυψε, πιθανώς, από την αδυναμία να καλυφθεί το κενό που άφησε ο διευθυντής Άγγελος Δεληβοριάς, που παρέμεινε επί τόσα πολλά χρόνια στο τιμόνι του οργανισμού. Θεωρητικά οι τρεις θέσεις εμπεριέχουν αρμοδιότητες που είχε ο παλιός διευθυντής του Μουσείου, ωστόσο μάλλον οι αρμοδιότητές του έμοιαζαν περισσότερο με αυτές του επιστημονικού διευθυντή, καθώς οι εποχές στις οποίες ο Δεληβοριάς ήταν διευθυντής δεν ήταν δύσκολες, όσο τα μετά του 2008 έτη.

Όσον αφορά την εσωτερική διάρθρωση του Μουσείου μπορούμε να ξεχωρίσουμε ότι έχει τμήματα εξειδικευμένα σε μορφές τέχνης της εξέλιξης του πολιτισμού που εξειδικεύονται στο Μέγαρο του Μουσείου και αυτά είναι τα ακόλουθα:

A) Προϊστορικής Αρχαίας Ελληνικής και Ρωμαϊκής συλλογής, B) Τμήμα Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής συλλογής, Γ) Τμήμα Νεοελληνικού Πολιτισμού και Νεοελληνικής Τέχνης Τμήμα Ιστορικών Κειμηλίων και Δ) Τμήμα Ζωγραφικής, Σχεδίων και Χαρακτικών.

Το Μουσείο όμως έχει πάψει εδώ και καιρό να περιορίζεται μόνο στο μέγαρο από όπου ξεκίνησε. Σήμερα απλώνεται σε διαφορετικούς χώρους και με διαφορετικά αντικείμενα. Υπάρχουν επτά τμήματα για κάθε έναν από αυτούς τους χώρους, τα εξής:

A) Πινακοθήκη Νίκου Χατζηκυριάκου - Γκίκα (οδός Κριεζώτου, Σύνταγμα)

B) Τμήμα Παιχνιδιών και παιδικής ηλικίας (Οικία Κουλούρα- Παλαιό Φάληρο)

Γ) Τμήμα Ιστορικών Αρχείων και Χειρογράφων (Κηφισιά)

Δ) Αρχεία Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής (Νέο Κτήριο – Οδός Πειραιώς)

Ε) Τμήμα Ισλαμικής Τέχνης (Κεραμεικός)

Στ) Τμήμα Πολιτισμών του Κόσμου, αφορά τις συλλογές Κινέζικης, Ινδικής και προκολομβιανής Τέχνης και στεγάζεται στο Νέο Κτήριο της οδού Πειραιώς.

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα αρχεία Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής έχουν τη δική τους επιστημονική επιτροπή στις βασικές επιτροπές του Μουσείου. Το ίδιο συμβαίνει και με την Πινακοθήκη Χατζηκυριάκου - Γκίκα η οποία άλλωστε αποτελεί ξεχωριστό παράρτημα του Μουσείου. Τα υπόλοιπα τμήματα υπάγονται, όσον αφορά το καλλιτεχνικό κομμάτι τους, στην Καλλιτεχνική Επιτροπή του Μουσείου.

Ενώ τα παραπάνω τμήματα είναι στην ουσία η περιουσία του Μουσείου, στη συνέχεια διαρθρώνονται τα τμήματα που αφορούν στην έκθεση, προβολή του Μουσείου και στον εκπαιδευτικό και ερευνητικό του ρόλο, αυτά είναι οκτώ:

A) Τμήμα Πόρων και Ανάπτυξης

B) Βιβλιοθήκη

Γ) Τμήμα Εκθέσεων

Δ) Τμήμα Εκδηλώσεων

Ε) Τμήμα Εκδόσεων

Στ) Φωτογραφικές Υπηρεσίες

Z) Υποδοχή

H) Τμήμα Φωτογραφιών Αρχείων

Σε αυτά μπορούμε να εντάξουμε το Πωλητήριο και το Κυλικείο, που κανονικά σε ένα δημόσιο μουσείο θα είχαν μικρότερη σημασία, όμως σε ένα ιδιωτικό μουσείο όπως το Μπενάκη είναι κομβικής σημασίας για την επιβίωσή του –ειδικά τα τελευταία χρόνια. Θα πρέπει να γίνει ειδική μνεία στο Τμήμα Πόρων και Ανάπτυξης και στο Πωλητήριο. Το πρώτο έχει ένα μέλος της διεύθυνσης (Τριβουλίδης) που ασχολείται με το αντικείμενο. Όσον αφορά το δεύτερο, έχει ξεχωριστή επιτροπή Πωλητηρίου στην οποία συμμετέχει ως μέλος ο Διευθύνων Σύμβουλος του Μουσείου (Σιαμπάνης), και είναι το μοναδικό μέλος της διεύθυνσης που συμμετέχει σε κάποια από τις επιτροπές του Μουσείου. Η σημαντικότητα του Πωλητηρίου φαίνεται επίσης από το γεγονός ότι αν δεν υπολογίσουμε την Διοικούσα επιτροπή και το Καλλιτεχνικό συμβούλιο, από τις πέντε συνολικά επιτροπές η μία αφορά ειδικά το Πωλητήριο του Μουσείου.

Τέλος, υπάρχει μία κατηγορία τμημάτων του Μουσείου που αφορούν σε τεχνικά ζητήματα, όπως η φύλαξη, η καθαριότητα, η νομική υπηρεσία, το λογιστήριο κ.ο.κ., τα τμήματα αυτά είναι οκτώ:

A) Γραμματεία, β) Τμήμα Επικοινωνίας, γ) Νομική Υπηρεσία, δ) Λογιστήριο, ε)

Τεχνικό Τμήμα, στ) Φυλακτικό προσωπικό, ζ) Κέντρο Ελέγχου, η) Καθαριότητα

Αυτή η κατηγορία τμημάτων είναι τα απαραίτητα τεχνικά και διοικητικά τμήματα που απαντώνται σε όλους τους οργανισμούς που έχουν αρκετά μεγάλο εύρος δραστηριοτήτων, ασχέτως με τη φύση της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας (Benaki.gr, 2018).

3.3.3 Η σχέση των τμημάτων με τη διοίκηση του Μουσείου

Η εσωτερική διάρθρωση του Μουσείου γίνεται σε τριάντα δύο (!) τμήματα και υπηρεσίες χωρίς να γίνεται σαφές ποια επιτροπή ή ποιος στην διευθυντική ομάδα είναι υπεύθυνος και για ποιο αντικείμενο. Οργανισμός δημοσιευμένος δεν υπάρχει και είναι προφανές ότι το Μπενάκη, ως ιδιωτικό μουσείο, δεν έχει τέτοια υποχρέωση, ούτε πρέπει να περιμένει την αλλαγή του οργανισμού του, προκειμένου να ανασυντάξει τα τμήματα και τη δομή του εσωτερικά. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν έχει οργάνωση, σημαίνει όμως ότι δεν την δημοσιοποιεί, αφού αυτή μπορεί να αλλάξει ανά πάσα στιγμή ανάλογα με τις ανάγκες της εποχής.

Σε αντίθεση με τα άλλα δύο Μουσεία που εξετάστηκαν, το Μπενάκη απλώνεται σε έξι διαφορετικούς χώρους με βάση ένα αποκεντρωμένο μοντέλο που προσπαθεί να ακολουθήσει τα τελευταία χρόνια. Αυτή η προσπάθεια επηρεάζει τη δομή του και την κάνει ιδιαίτερα ρευστή – παρατηρήσαμε τη δομή της διεύθυνσης να περνάει από την αντικατάσταση του Δεληβοριά, στην απόλυση του Ντεκότ και στην αλλαγή του διευθυντικού μοντέλου, στην αρχή προσωρινά και μετά μόνιμα. Αυτό έγινε σε εποχή ανασύνταξης και επέκτασης του Μουσείου σε νέους χώρους και ταυτόχρονα με μειώσεις προσωπικού. Γίνεται κατανοητό ότι ο οργανισμός του πιθανόν δεν έχει σταθεροποιηθεί και είναι ένα work in progress.

Κεφάλαιο 4^ο: Το προσωπικό των Μουσείων

4.1 Εισαγωγή

Έχει ήδη εξετασθεί η διοικητική δομή των τριών μουσείων προκειμένου να αναδειχθεί το όχημα με το οποίο καλείται να υπηρετήσει την αποστολή του και να επιτύχει τους στόχους του, όμως το βασικό εργαλείο με το οποίο θα επιτύχει ή θα αποτύχει σε αυτήν την προσπάθεια είναι το προσωπικό. Όσες αδυναμίες ή πλεονεκτήματα και αν έχει η δομή ενός μουσείου το αν τελικά θα καταφέρει να πετύχει το σκοπό του συναρτάται με το αν διαθέτει το κατάλληλο έμπυχο δυναμικό ώστε να καθίστανται τα τμήματα του λειτουργικά.

4.2 Το προσωπικό του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου

4.2.1 Η διάρθρωση του προσωπικού εντός των τμημάτων του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου

Το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο έχει τρία τμήματα που αφορούν στις συλλογές του και είναι τα: α) Τμήμα Συλλογής έργων γλυπτικής, β) Τμήμα Συλλογών Αγγείων, έργων Μεταλλοτεχνίας και Μικροτεχνίας και γ) Τμήμα Συλλογών Προϊστορικών, Αιγυπτιακών, Κυπριακών και Ανατολικών Αρχαιοτήτων. Αυτά απασχολούν, μαζί με τους προϊστάμενους/ες συνολικά 23 άτομα (έξι, εννιά και οκτώ αντίστοιχα). Από αυτά τα 22 άτομα είναι αρχαιολόγοι πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, ενώ ένα είναι φωτογράφος.

Εκτός αυτών, το Εθνικό Αρχαιολογικό έχει δύο υποστηρικτικά τμήματα, αυτά είναι: α) Το τμήμα Τεχνικής υποστήριξης και Μουσειογραφίας και β) Το Τμήμα Συντήρησης χημικών και φυσικών ερευνών και Αρχαιομετρίας. Το μεν πρώτο έχει 12 άτομα, μαζί με τον τμηματάρχη, εκ των οποίων δύο στο προσωπικό καθαριότητας, 7 εργατοτεχνίτες, μία μηχανικό τεχνολογικής εκπαίδευσης, μία ΠΕ Μηχανικό, ειδ. Αρχιτέκτονα και ένα

φύλακα. Το δεύτερο απασχολεί, μαζί με τον τμηματάρχη, 19 άτομα εκ των οποίων τα 9 είναι τεχνικοί συντήρησης αρχαιοτήτων και έργων τέχνης (8 δευτεροβάθμιας, ένας τεχνικής εκπαίδευσης), 8 συντηρητές έργων τέχνης (2 πανεπιστημιακής και 6 τεχνολογικής εκπαίδευσης) καθώς και έναν χημικό πανεπιστημιακής εκπαίδευσης.

Στο τμήμα Εκθέσεων, Επικοινωνίας και Εκπαίδευσης, που συγκροτήθηκε μετά την πρόσφατη αλλαγή του Οργανογράμματος του ΥΠ.ΠΟ.Α, υπηρετούν πέντε υπάλληλοι (πλέον του προϊσταμένου), εκ των οποίων 2 είναι πανεπιστημιακής εκπαίδευσης αρχαιολόγοι Προϊστορικών Κλασικών. Ένας είναι αρχαιολόγος –μουσειολόγος πανεπιστημιακής εκπαίδευσης. Ένας είναι ζωγράφος πανεπιστημιακής εκπαίδευσης και ένας διοικητικός γραμματέας δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Τέλος, το τμήμα Διοικητικής και Οικονομικής Υποστήριξης διαθέτει 6 άτομα προσωπικό, εκτός από τον τμηματάρχη, εκ των οποίων τα 2 πανεπιστημιακής εκπαίδευσης διοικητικού-οικονομικού και 4 θέσεις γραμματέων διοικητικού οικονομικού. Επιπλέον ο αρχιφύλακας του Μουσείου, υπό την άμεση εποπτεία της Διευθύντριας, συντονίζει και εποπτεύει τους 57 Φύλακες Αρχαιοτήτων (ΔΕ Φύλαξης Πληροφόρησης) και μία καθαρίστρια.

Το σύνολο λοιπόν των υπαλλήλων του μουσείου είναι 125 εκ των οποίων οι 57 είναι φύλακες και 3 καθαρίστριες. Οι υπόλοιποι υπάλληλοι είναι 65 εκ των οποίων στα τρία βασικά τμήματα συλλογών είναι 23 άτομα, από αυτά τα 22 είναι πανεπιστημιακής εκπαίδευσης αρχαιολόγοι Προϊστορικών Κλασικών και ένα είναι φωτογράφος. Στο τμήμα Εκθέσεων υπάρχουν άλλοι δύο αρχαιολόγοι και μία μουσειολόγος. Αυτή είναι και η μοναδική μουσειολόγος που υπάρχει σε ολόκληρο το Μουσείο (culture.gr, 2018).

4.2.2 Οι ελλείψεις

Σε γενικές γραμμές η ανάπτυξη των θέσεων του Μουσείου παρουσιάζει έλλειψη σε συγκεκριμένες ειδικότητες που θα ήταν εξαιρετικά χρήσιμες για τη λειτουργία του και την εκπλήρωση της αποστολής του. Σύμφωνα με τους Lord and Lord στο κομμάτι των συλλογών, το Μουσείο θα πρέπει να έχει εκτός των επιστημόνων του τομέα του μουσείου (δηλαδή, αρχαιολόγους) και ειδικότητες όπως:

α) Υπεύθυνο μητρώου των εγγράφων των μουσειακών αντικειμένων, συνήθως μουσειολόγο ή με πτυχίο Καλών Τεχνών ή με πτυχίο στον τομέα του μουσείου.

β) Βιβλιοθηκονόμο και βοηθό βιβλιοθηκονόμου (σε περίπτωση που χρειάζεται), προκειμένου να γίνεται σωστή οργάνωση της βιβλιοθήκης του Μουσείου (Lord and Lord, 2018: 331-333).

Στον τομέα των Εκθέσεων είναι απαραίτητη η ύπαρξη γραφίστα με το αντίστοιχο πτυχίο, το οποίο να συνδυάζεται με τη γνώση και εμπειρία στις εφαρμογές Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνίας (Lord and Lord, 2018: 340). Στον τομέα της Επικοινωνίας ένα σημαντικό κομμάτι είναι η ηλεκτρονική επικοινωνία με το κοινό. Κατ' επέκταση είναι απαραίτητη η ειδικότητα του προγραμματιστή έτσι ώστε να γίνεται διαχείριση του site του μουσείου με τον βέλτιστο δυνατό τρόπο (Lord and Lord, 2018: 341-342).. Στον τομέα της Εκπαίδευσης το άνοιγμα του Μουσείου σε παιδιά, αφενός, και η οργάνωση εκδηλώσεων ανοίγματος του Μουσείου προς το κοινό, αφετέρου, προϋποθέτουν να υπάρχει υπεύθυνος εκπαίδευσης που να έχει το αντίστοιχο πτυχίο είτε στον τομέα εκπαίδευσης είτε να είναι μουσειολόγος ή μουσειοπαιδαγωγός (Lord and Lord, 2018: 343). Τέλος, χρειάζονται άτομα που να έχουν ειδίκευση στην γραφιστική, φιλόλογοι, άτομα με γνώσεις μάρκετινγκ καθώς και δημοσιογράφοι ή επικοινωνιολόγοι προκειμένου τα προγράμματα του Μουσείου να μπορούν να βρουν το αναγνωστικό τους κοινό.

Το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο έχει πληθώρα αρχαιολόγων που είναι σε θέση να διαχειρισθούν το επιστημονικό/ερευνητικό έργο που είναι απαραίτητο για τη σωστή λειτουργία του. Σε τομείς που το Μουσείο εξαρτάται από άλλες υπηρεσίες του ΥΠ.ΠΟ.Α (όπως σχολιάστηκε στο τρίτο κεφάλαιο) φαίνεται να έχει έλλειψη στις σχετικές ειδικότητες προκειμένου να διεκπεραιώσει το κομμάτι της επικοινωνίας με το κοινό του. Στο ζήτημα της δημιουργίας περιοδικών εκθέσεων, εκπαιδευτικών προγραμμάτων, μουσειοσκευών, εποπτικού υλικού για παιδιά, ειδικές κατηγορίες πληθυσμού (πχ ΑμεΑ), παρατηρείται έλλειψη επαγγελματιών της εκπαίδευσης και μουσειολόγων.

Η παντελής έλλειψη προγραμματιστή και γραφίστα αναμφίβολα περιορίζει τη δυνατότητα του Μουσείου να λειτουργεί την ιστοσελίδα του και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με τρόπο επωφελή για τη σύνδεσή του με το κοινό (και δη το πιο νεανικό) και την κοινωνία γενικότερα. Λογικό είναι να υποθέσουμε ότι από την στιγμή που

υπάρχει έλλειψη σε απαραίτητες κατηγορίες εργαζομένων, οι υπάρχοντες υπάλληλοι καλούνται να προσφέρουν εργασία σε τομείς για τους οποίους δεν έχουν εκπαιδευτεί και πιθανώς δεν τους ενδιαφέρουν.

4.3 Το προσωπικό του Μουσείου της Ακρόπολης

4.3.1 Η διάρθρωση των θέσεων εντός του Μουσείου της Ακρόπολης.

Στο Μουσείο Ακρόπολης οι προβλεπόμενες θέσεις του προσωπικού είναι 233 εκ των οποίων οι δύο είναι με σχέση έμμισθης εντολής (στο Νομικό τμήμα) και οι υπόλοιποι είναι είτε μόνιμοι υπάλληλοι (197) είτε υπάλληλοι ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου (34)³. Ανά τμήμα, τα άτομα αυτά κατανέμονται ως εξής:

A) Η Διεύθυνση Συλλογών προβλέπεται να διαθέτει συνολικά 55 εργαζόμενους εκ των οποίων στα τρία τμήματα των βασικών συλλογών του Μουσείου απασχολούνται 10 αρχαιολόγοι. Στο τμήμα Συντήρησης 16 συντηρητές και 4 τεχνικοί ηλεκτρονικών δικτύων. Στο τμήμα Εκθέσεων 2 αρχαιολόγοι, 2 μουσειολόγοι ένας μηχανικός και ένας φωτογράφος. Στο τμήμα Εκπαιδευτικών προγραμμάτων 2 αρχαιολόγοι, 2 μουσειολόγοι, 4 μουσειοπαιδαγωγοί και 8 φροντιστές. Τέλος, στο τμήμα Εκδόσεων προβλέπεται να υπάρχει ένας σχεδιαστής και ένας γραφίστας ενώ στη βιβλιοθήκη ένας βιβλιοθηκονόμος.

B) Η Διεύθυνση Διοικητικών και Οικονομικών Υποθέσεων προβλέπεται να έχει 23 εργαζόμενους εκ των οποίων 7 διοικητικού- οικονομικού, 5 διοικητικού- λογιστικού, 7 διοικητικοί γραμματείς, 2 μηχανικοί πληροφορικής και 2 κλητήρες.

Γ) Η διεύθυνση Υποδοχής επισκεπτών προβλέπεται να έχει συνολικά 133 εργαζόμενους εκ των οποίων στο τμήμα Ασφαλείας είναι 85 φύλακες. Στα Καταστήματα είναι 13 στην Εξυπηρέτηση επισκεπτών και 2 Διοίκησης επιχειρήσεων. Ενώ στο τμήμα Υποδοχής και

³ Η έρευνα έχει πραγματοποιηθεί με βάση τις θέσεις όπως αναγράφονται στον οργανισμό, ωστόσο αυτός δεν έχει υλοποιηθεί. Στην πραγματικότητα όπως έχει δηλώσει και ο πρόεδρος του Δ.Σ. του Μουσείου οι εργαζόμενοι «είναι περίπου 300 συνολικά, από τους οποίους 190 αορίστου χρόνου ιδιωτικού δικαίου και 80 έκτακτοι. Όλοι είναι προσωπικό του Οργανισμού Ανέγερσης Νέου Μουσείου Ακρόπολης, πλην δύο συντηρητών που προσλήφθηκαν βάσει του οργανογράμματος του μουσείου» (Αρχαιολογία Online, 2017)

Εξυπηρέτησης επισκεπτών 29 προβλέπεται να είναι στην εξυπηρέτηση επισκεπτών, ένας εργαζόμενος πληροφορικής, ένας κοινωνιολόγος και ένας γιατρός.

Δ) Η διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών προβλέπεται να έχει συνολικά 18 εργαζόμενους εκ των οποίων στα τμήματα κτηριακών εγκαταστάσεων και υδραυλικών εγκαταστάσεων να απασχολούνται 3 υδραυλικοί, 3 ηλεκτρολόγοι, 2 κηπουροί, 2 μηχανικοί, 3 ηλεκτρολόγοι- τεχνολόγοι. Στο τμήμα Πληροφορικής προβλέπεται να απασχολούνται ένας ηλεκτρολόγος και 4 πληροφορικής.

Ε) Το αυτοτελές γραφείο Επικοινωνίας και Προβολής προβλέπεται να απασχολεί έναν εργαζόμενο επικοινωνίας και ΜΜΕ και έναν μηχανικό υπολογιστών. Το αυτοτελές γραφείο Συνδρομών να απασχολεί έναν διαχειριστή πολιτιστικών αγαθών και η Νομική Υποστήριξη δύο νομικούς με έμμισθη εντολή (ΠΔ64/2013 ΦΕΚ 113/Α/20-5-2013, αρθ. 19, σελ 1663-1664).

4.3.2 Η σωστή κατανομή και ο μαξιμαλισμός

Στην περίπτωση του Μουσείου της Ακρόπολης παρατηρούμε ότι όσον αφορά τη διάκριση των θέσεων υπάρχει μία πιο ορθολογική διάρθρωση, τουλάχιστον, σε ό,τι αφορά τη διεύθυνση συλλογών. Τέσσερις μουσειολόγοι και τέσσερις μουσειοπαιδαγωγοί καθώς και σχεδιαστές και γραφίστες υπάρχουν στο Μουσείο μαζί με 14 συνολικά αρχαιολόγους, προκειμένου να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες των εκθέσεων και των προγραμμάτων. Επίσης, η διεύθυνση έχει και εργαζόμενους με γνώσεις των ηλεκτρονικών υπολογιστών καθώς και μηχανικό, ενώ σε ζητήματα προβολής το Μουσείο έχει υπεύθυνο για τα ΜΜΕ και μηχανικό υπολογιστών που είναι υπεύθυνος για το site του Μουσείου.

Όσον αφορά τις υπόλοιπες διευθύνσεις του Μουσείου φαίνεται ότι υπάρχει υπερπληθώρα προσωπικού όλων των ειδικοτήτων, πράγμα που κάνει την δυνατότητά του να επιτυγχάνει την αποστολή του εξαιρετικά εύκολη. Όμως αξίζει να παρατηρήσουμε το γεγονός ότι το Μουσείο προβλέπεται να απασχολεί 233 εργαζόμενους σε αντιδιαστολή με το Εθνικό Αρχαιολογικό που απασχολεί 125. Όσο κι αν αυτό είναι λογικό σε τομείς όπως:

α)οι διοικητικές υπηρεσίες (το Μουσείο της Ακρόπολης διαχειρίζεται τα οικονομικά του) σε άλλους τομείς φαίνεται να υπάρχει ένας μαξιμαλισμός. Για παράδειγμα, το Μουσείο της Ακρόπολης απασχολεί 129 άτομα στη φύλαξη, την εξυπηρέτηση επισκεπτών του και τα καταστήματα, σε σύγκριση με τους 57 που έχει το Εθνικό Αρχαιολογικό. Στην ουσία, το Εθνικό Αρχαιολογικό έχει το 44% των εργαζομένων που έχει αυτό της Ακρόπολης στους τομείς αυτούς. Αυτές οι συγκρίσεις ισχύουν και για τις υπόλοιπες διευθύνσεις του Μουσείου. Για παράδειγμα, στην προηγούμενη ενότητα αναφέρθηκε η ανάγκη για προγραμματιστή ή υπεύθυνο Η/Υ στο Εθνικό Αρχαιολογικό, τη στιγμή που το Μουσείο της Ακρόπολης έχει 8 εργαζόμενους που με τη μία ή την άλλη ειδίκευση ασχολούνται με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και τα δίκτυα του.

Σίγουρα σε κάθε περίπτωση το Μουσείο της Ακρόπολης είναι σε θέση να εξυπηρετήσει καλύτερα τους στόχους του, αφού και ορθολογικότερη κατανομή έχει στις θέσεις του και πολύ προσωπικό, πράγμα που διευκολύνει τη λήψη αποφάσεων προκειμένου να πετύχει την αποστολή του.

4.4. Μουσείο Μπενάκη

Το Μουσείο Μπενάκη είναι ένα ιδιωτικό Μουσείο και, άρα, οι πληροφορίες που έχουμε για τη διάρθρωση του προσωπικού είναι πιο περιορισμένες από τα δύο άλλα Μουσεία που ανήκουν στο Δημόσιο. Οι πληροφορίες είναι αυτές που δημοσιοποιεί το ίδιο το Μουσείο από το site του, καθώς έχει χωρίσει τα τμήματά του και έχει το προσωπικό που απασχολεί το κάθε τμήμα χωρίς όμως τις ειδικότητές τους. Στον παρακάτω πίνακα φαίνεται ο αριθμός των ατόμων που απασχολούνται στο κάθε ένα από τα 32(!) τμήματα του Μουσείου Μπενάκη.

Μουσείο Μπενάκη Τμήματα	Εργαζόμενοι
Τμήμα πόρων και ανάπτυξης	3
Γραμματεία	6
Προϊστορικής Αρχαίας Ελληνικής και Ρωμαϊκής συλλογής	1
Τμήμα Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής συλλογής	2
Τμήμα Νεοελληνικού Πολιτισμού και Νεοελληνικής Τέχνης Τμήμα Ιστορικών	2

Κειμηλίων	
Τμήμα Ζωγραφικής, Σχεδίων και Χαρακτικών	1
Πινακοθήκη Νίκου Χατζηκυριάκου Γκίκα	2
Τμήμα Παιχνιδιών και παιδικής ηλικίας	2
Τμήμα Ιστορικών Αρχείων και Χειρογράφων	2
Τμήμα Φωτογραφιών Αρχείων	5
Αρχαία Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής	2
Τμήμα Ισλαμικής Τέχνης	1
Τμήμα Πολιτισμών του Κόσμου	1
Βιβλιοθήκη	2
Τμήμα Εκθέσεων	2
Τμήμα Εκδηλώσεων	1
Τμήμα Εκδόσεων	2
Φωτογραφικές Υπηρεσίες	1
Βιολογικό Εργαστήρι "Φίλιππος Ηλιού"	3
Τμήμα Πληροφορικής	6
Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων	5
Τμήμα Συντήρησης Έργων Τέχνης	17
Τμήμα Επικοινωνίας	1
Νομική Υπηρεσία	3
Λογιστήριο	4
Τεχνικό Τμήμα	3
Υποδοχή	8
Φυλακτικό προσωπικό	45
Κέντρο Ελέγχου	8
Καθαριότητα	7
Πωλητήριο	20
Κυλικείο	5

Το σύνολο των παραπάνω εργαζομένων είναι 173 και η μη περιγραφή των θέσεων δεν μας επιτρέπει να κάνουμε ανάλυση στο τι γίνεται εντός του Μουσείου (Benaki.gr, 2018)⁴. Ωστόσο είναι ενδεικτικό ότι στο σύνολο των 10 τμημάτων που έχουν σχέση με τα εκθέματα, απασχολούνται 16 εργαζόμενοι. Ακόμη και αν προσθέσουμε το τμήμα Εκθέσεων και το τμήμα Εκδόσεων σε αυτούς, το σύνολο είναι μόλις 20 εργαζόμενοι. Από την άλλη πλευρά το Φωτογραφικό τμήμα, το τμήμα Φωτογραφικών αρχείων και το τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων έχουν μαζί 11 εργαζόμενους, ενώ πιο εντυπωσιακό είναι ότι το πωλητήριο και το κυλικείο έχουν 25 εργαζόμενους συνολικά. Σε σύγκριση με τα άλλα δύο Μουσεία, οι άνθρωποι που εργάζονται στο επιστημονικό κομμάτι (πλην της συντήρησης) του Μουσείου είναι πολύ λιγότεροι από αυτούς που εργάζονται στο «εμπορικό» κομμάτι του Μουσείου. Αξίζει να σημειώσουμε επίσης ότι το Μουσείο εκτείνεται σε πολλούς χώρους και με πολλά διαφορετικά αντικείμενα και, άρα, ο διαχωρισμός του επιστημονικού προσωπικού είναι απαραίτητος. Στα άλλα μουσεία όπως της Ακρόπολης ή το Εθνικό τα εκθέματα ανήκουν σε μία επιστημονική κατηγορία (αρχαιότητες), ενώ στο Μπενάκη η διαφοροποίηση είναι τόσο μεγάλη που θα δικαιολογούταν και μεγαλύτερος αριθμός επιστημονικού προσωπικού. Προφανώς, μη ξέροντας την ακριβή διάκριση των θέσεων, αυτή η κρίση δεν είναι απόλυτη, όμως εάν η διαφοροποίηση που περιγράφηκε παραπάνω ισχύει, τότε είναι σχετικά εύκολο να βγάλουμε το συμπέρασμα ότι το Μουσείο Μπενάκη βάσει και των δυσκολιών τις οποίες αντιμετωπίζει τα τελευταία χρόνια οδηγήθηκε στις μειώσεις προσωπικού με βασικό γνώμονα την οικονομική του επιβίωση, ακριβώς επειδή είναι ιδιωτικός οργανισμός. Το αποτέλεσμα ήταν να δοθεί βάση στην εμπορική του δραστηριότητα και όχι στην επιστημονική του.

⁴ Τα στοιχεία συλλέχθηκαν από τη σελίδα του κάθε τμήματος της ιστοσελίδας του Μουσείου Μπενάκη καθώς δεν υπάρχει συγκεντρωτικός κατάλογος με τα τμήματα και το προσωπικό.

Κεφάλαιο 5^ο: Η επισκεψιμότητα των Μουσείων

5.1 Εισαγωγή

Στοιχεία για την επισκεψιμότητα των τριών μουσείων που εξετάζονται υπάρχουν σε βάθος εικοσαετίας. Ωστόσο με βάση τις εξελίξεις των τελευταίων ετών καθώς και το γεγονός ότι το Μουσείο της Ακρόπολης υπάρχει μόλις από το 2009 η εξέταση των στοιχείων γίνεται σε βάση της τελευταίας πενταετίας ξεκινώντας από το 2013. Την χρονιά αυτή δημοσιεύτηκε ο οργανισμός του μουσείου της Ακρόπολης και το Μουσείο Μπενάκη είχε ήδη ξεκινήσει το πρόγραμμα στήριξης, ώστε να μπορέσει να ανταπεξέλθει στην ολοένα και μειούμενη επιχορήγηση από το ελληνικό Κράτος. Τα στοιχεία του 2018 έχουν δημοσιευθεί μέχρι και τον Ιούλιο και δεν συμπεριλαμβάνονται παρακάτω .

5.2 Η επισκεψιμότητα του Μουσείου της Ακρόπολης

Το Μουσείο της Ακρόπολης κατά την πενταετία 2013-2017 έχει εμφανίσει τη μεγαλύτερη επισκεψιμότητα από τα τρία Μουσεία που αναλύονται στην παρούσα εργασία. Με μέσο όρο εισιτηρίων περίπου 1,4 εκατομμύρια, φαίνεται να είναι το δημοφιλέστερο μουσείο της Ελλάδας. Αυτό δεν δημιουργεί ιδιαίτερη έκπληξη, από τη στιγμή που το μουσείο αναφέρεται στην Ακρόπολη, βρίσκεται ακριβώς κάτω από τον βράχο της και έχει τη μεγαλύτερη αυτονομία, συγκριτικά με τα άλλα μουσεία, για να σχεδιάσει τη στρατηγική του απευθυνόμενο στους επισκέπτες και κυρίως σε αυτούς που έρχονται από ξένες χώρες. Η χρονιά από την οποία ξεκινά η ανοδική πορεία, για να φτάσουμε σε αυτό το μέσο όρο, είναι αμέσως μετά το 2013 οπότε η επισκεψιμότητα του Μουσείου είναι 20% χαμηλότερη από το μέσο όρο της επόμενης τετραετίας.

Έτος	Επισκεψιμότητα Μουσείου Ακρόπολης	Μεταβολή σε σχέση με το προηγούμενο έτος
2017	1.593.362	13,4%
2016	1.406.096	-6,9%
2015	1.510.615	9,6%
2014	1.377.409	26,2%
2013	1.091.139	

5.3 Η επισκεψιμότητα του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου

Το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο από την άλλη πλευρά επίσης ξεκινά από ένα χαμηλό όριο πενταετίας, σχεδόν 380 000 επισκέπτες το 2013, και ανεβαίνει σε έναν μέσο όρο της τάξεως των 460 000 επισκεπτών την επόμενη τριετία, 2014-2016, για να εκτοξευτεί στους 545 000 επισκέπτες το 2017 (όλη η πενταετία έχει 460 000 μ.ο.). Βλέπουμε ότι η σχέση των εισιτηρίων σε αυτό το διάστημα είναι σχεδόν ένα προς τρία με το Μουσείο της Ακρόπολης. Σε ένα βαθμό, αυτή η διαφορά έχει να κάνει με την ευνοϊκή τοποθεσία του δευτέρου και με το γεγονός ότι αναφέρεται στο γνωστότερο μνημείο του Αρχαίου κόσμου. Αναμφίβολα όμως η ευνοϊκή μεταχείριση του Μουσείου Ακροπόλεως σε ζητήματα αυτονομίας, διαχείρισης οικονομικών και πληθώρας προσωπικού βοηθούν στο να είναι τόσο μεγάλη αυτή η διαφορά. Το έτος 2013 φαίνεται επίσης να έχει μικρότερη προσέλευση σε σχέση με τα υπόλοιπα τέσσερα χρόνια, αφού είναι κατά 20% περίπου μικρότερη η επισκεψιμότητα από το μέσο όρο της περιόδου 2014-2017.

Έτος	Επισκεψιμότητα Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου	Μεταβολή σε σχέση με το προηγούμενο έτος
2017	545.555	22%
2016	447.093	-6,2
2015	476.754	3,8%
2014	459.115	20,9%
2013	379.611	

5.4 Η επισκεψιμότητα του Μουσείου Μπενάκη

Στο Μουσείο Μπενάκη επικρατεί μία ελαφρώς διαφοροποιημένη κατάσταση αφού ξεκινά επίσης από ένα χαμηλό σημείο στους 100 000 περίπου επισκέπτες (2013) για να ανεβεί τα δύο επόμενα χρόνια (2014,2015). Η άνοδος όμως αυτή δεν είναι συνεχής, όπως στα άλλα δύο μουσεία, αφού διακόπτεται από μία πολύ κακή χρονιά, το 2016,

όπου και πέφτει σε αριθμό επισκεπτών μικρότερο και από αυτόν του 2013 (πτώση 30,6%). Έπειτα, το 2017 γίνεται ένα άλμα στην επισκεψιμότητα, αφού από 98 000 το 2016 πάει στις 167 000 επισκέπτες το 2017 (70% άνοδος).

Και στα τρία Μουσεία παρατηρείται μία κάμψη το 2016, αλλά είναι σχετικά μικρή στο Μουσείο της Ακρόπολης και στο Εθνικό Αρχαιολογικό, ενώ είναι εντυπωσιακή στο μουσείο Μπενάκη. Δεν πρέπει να ξεχνάμε όμως ότι το έτος 2016 ήταν ιδιαίτερο για τη διοίκηση του Μπενάκη, αφού ήταν η χρονιά μετάβασης από τη διεύθυνση του Άγγελου Δεληβοριά στη διεύθυνση του Ολιβιέ Ντεκότ, ο οποίος έφυγε επτά μήνες μετά και τελικά ξεκίνησε εξ ανάγκης το σύστημα με την τριμελή διευθυντική ομάδα. Το εξ ανάγκης σχήμα επικράτησε τελικά και ισχύει μέχρι και σήμερα, αλλά οπωσδήποτε οι αλλαγές αυτές σε συνδυασμό με τους πειραματισμούς του Μουσείου ώστε να ανταπεξέλθει στην περικοπή της επιχορήγησης επηρέασαν την επισκεψιμότητα του (ΕΛΣΤΑΤ.,2018).

Έτος	Επισκεψιμότητα Μουσείου Μπενάκη	Μεταβολή σε σχέση με το προηγούμενο έτος
2017	167.120	70%
2016	98.329	-30,6%
2015	141.810	7,3%
2014	132.125	31,6%
2013	100.378	

Γενικά η επισκεψιμότητα των τριών Μουσείων φαίνεται να ακολουθεί την ίδια τάση. Αρχικό χαμηλό σημείο το 2013, άνοδος τα επόμενα δύο έτη 2014 και 2015, ελαφρά πτώση το 2016 και μεγάλη άνοδος το 2017, με την εξαίρεση του Μπενάκη που η πτώση του 2016 είναι μεγάλη –η οποία, ενδεχομένως, οφείλεται σε λόγους που προαναφέραμε. Η τάση αυτή των επισκεπτών την στιγμή που ο ελληνικός τουρισμός βρίσκεται σε ανοδική πορεία, δείχνει ότι μάλλον οφείλεται σε κοινωνικούς παράγοντες της εποχής περισσότερο, παρά στις πρακτικές των ίδιων των Μουσείων, αφού εκτός από το γεγονός ότι η πορεία είναι παρόμοια, δεν αλλάζουν ούτε οι αναλογίες των εισιτηρίων μεταξύ των Μουσείων. Σε γενικές γραμμές το Μουσείο της Ακρόπολης δέχεται τρεις φορές τους επισκέπτες του Εθνικού Αρχαιολογικού, ενώ το τελευταίο δέχεται λίγο παραπάνω από τριπλάσιους επισκέπτες από ό,τι το Μουσείο Μπενάκη.

Κεφάλαιο 6^ο: Οι δυσλειτουργίες των τριών Μουσείων.

6.1 Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο

Το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο είναι ένα από τα μεγαλύτερα μουσεία της χώρας και ως κομμάτι του ΥΠ.ΠΟ.Α δεν έχει ξεχωριστή αποστολή από αυτό. Αυτό δεν είναι απαραίτητα εμπόδιο, σηματοδοτεί όμως ότι οι στόχοι τους οποίους καλείται να εξυπηρετήσει πρέπει να είναι σαφείς και τα εργαλεία που του δίνονται να είναι επαρκή ώστε να το πράξει. Χαρακτηριστικά στους στόχους του αναφέρεται ότι:

«Στόχος του μουσείου είναι η φύλαξη, συντήρηση, καταγραφή, τεκμηρίωση, έρευνα, μελέτη, δημοσίευση και κυρίως η έκθεση και προβολή στο κοινό των φυλασσόμενων σε αυτό πολιτιστικών αγαθών».

Και στη συνέχεια:

«Επιπροσθέτως, ο σχεδιασμός και η παρουσίαση εκπαιδευτικών προγραμμάτων, εκδόσεων ανάδειξης του πολιτισμικού αποθέματος, η προβολή επικοινωνιακών δράσεων καθώς και η παραγωγή συμβατικών και ψηφιακών εκδόσεων εκπαιδευτικού υλικού» (ΠΔ 4/2018 ΦΕΚ 7/Α/22-1-2018, αρθ. 29, σελ 318).

Βέβαια, το Μουσείο δεν μπορεί να αναλάβει αυτόνομες πρωτοβουλίες προς την κατεύθυνση αυτή, αλλά πρέπει να συνομιλεί με άλλες υπηρεσίες που το αντικείμενό τους εκτείνεται σε όλο το Υπουργείο. Η εκπαίδευση του προσωπικού, η παραγωγή προγραμμάτων, η δημιουργία αντιγράφων για το πωλητήριο του, η δημιουργία εκδηλώσεων είτε εντός του αντικειμένου του μουσείου (π.χ. *sleepover*) είτε εκδηλώσεων εξωστρέφειας (π.χ. συναυλίες), εξαρτώνται από άλλες υπηρεσίες ή είναι εντελώς αδύνατο να πραγματοποιηθούν. Σε αυτό φυσικά συμβάλλει το γεγονός ότι το Μουσείο δεν διαχειρίζεται ούτε σε ελάχιστο ποσοστό τα έσοδά του, αφού το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων έχει αναλάβει τη συνολική διαχείρισή τους.

Στα τμήματα των στόχων, όπου το Μουσείο εξαρτάται από άλλες υπηρεσίες του Υπουργείου, αναδεικνύονται και ελλείψεις στο προσωπικό. Το Εθνικό Αρχαιολογικό

εκτός από το ότι έχει το λιγότερο προσωπικό και από τα τρία Μουσεία (με διαφορά), έχει και βασική έλλειψη ειδικοτήτων που αφορούν τμήματα των στόχων του που έχουν ιδιαίτερη σημασία. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις ελλείψεις σε: μουσειολόγους, μουσειοπαιδαγωγούς, γραφίστα, υπεύθυνο πληροφορικής, επικοινωνιολόγο κ.ά. Ορισμένες από αυτές, σε μεγάλο βαθμό, καλύπτονται από εργαζόμενους παραπλήσιων ειδικοτήτων (για παράδειγμα, η παρουσία φιλόλογου θα ήταν υπερβολή σε μουσείο όπου 25 εργαζόμενοι έχουν τελειώσει τη Φιλοσοφική). Η ύπαρξη όμως μόνο μίας μουσειολόγου και μίας γραμματέως σε τόσο μεγάλο μουσείο είναι σημαντική έλλειψη, όπως επίσης η απουσία βιβλιοθηκονόμου και επικοινωνιολόγου –οι τελευταίες θέσεις δεν γίνεται να αναπληρωθούν από οποιαδήποτε φιλοτιμία των υπαρχόντων υπαλλήλων, γιατί είναι απαραίτητη η εξειδίκευση, άλλωστε, δεν είναι σκόπιμο εκπαιδευμένοι επιστήμονες αρχαιολόγοι να προσπαθούν να κάνουν βιβλιοθηκονομική δουλειά ή να προσπαθούν να φροντίσουν το site του μουσείου. Το μουσείο έχει σημαντικό επιστημονικό δυναμικό στον τομέα της έρευνας, μελέτης, τεκμηρίωσης και συμπερασμάτων των κινητών μνημείων που έχει στην κατοχή του. Όμως η δυνατότητα επαφής του με το κοινό, η εξωστρέφειά του, η έκθεση και η παρουσίαση των αποτελεσμάτων του συναντούν αρκετές δυσκολίες, λόγω των δυσλειτουργιών του.

6.2. Το Μουσείο της Ακρόπολης

Η αποστολή του Μουσείου της Ακρόπολης όπως περιγράφηκε και στο τρίτο κεφάλαιο είναι: «η προβολή των ακίνητων μνημείων του Βράχου. Η προώθηση της σημασίας των ευρημάτων και των μνημείων στην πολιτική, καλλιτεχνική, θρησκευτική και καθημερινή ζωή του αρχαίου κόσμου, όπως και η σύνδεσή τους με τον σύγχρονο άνθρωπο. Τέλος, έχει σαν αποστολή την προώθηση της γνώσης τόσο σε ιστορικό-αρχαιολογικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο αισθητικής καλλιέργειας και δημιουργικής σκέψης» ΠΔ64/2013 ΦΕΚ 113/Α/20-5-2013, αρθ. 2, σελ 1653-1654).

Με βάση την παραπάνω περιγραφή της αποστολής του, το Μουσείο της Ακρόπολης εμφανίζεται αρχικά να μην έχει σημαντικές δυσλειτουργίες, και μπορεί κανείς να το χαρακτηρίσει ως παραδειγματική περίπτωση ανάμεσα στα τρία Μουσεία. Το μέγεθός του, η θέση του, ο ξεχωριστός οργανισμός του με συγκεκριμένη αποστολή και στόχους τού δίνουν πλεονέκτημα έναντι του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου. Επίσης, η

δυνατότητά του να διαχειρίζεται τα οικονομικά του και να έχει την ασφάλεια γι' αυτό ως ΝΠΔΔ δεν θα βρεθεί σε οικονομικά δυσχερή θέση (όπως το Μουσείο Μπενάκη)—, είναι ευνοϊκοί παράγοντες για την επιτυχή επίτευξη των στόχων του. Όσον αφορά το ανθρώπινο δυναμικό, ειδικά, δεν φαίνεται να υπάρχει τομέας που να μην έχει εξειδικευμένο προσωπικό, αφού ακολουθείτο παράδειγμα οργάνωσης των σύγχρονων μουσείων.

Παρόλα αυτά αξίζει να σημειωθεί ότι το Μουσείο Ακρόπολης είναι σε αυτή τη θέση επειδή ακριβώς είναι το μοναδικό μουσείο που είναι ΝΠΔΔ, σε σχέση με τα υπόλοιπα Αρχαιολογικά που ανήκουν στο κράτος. Άλλες χώρες μπορεί να έχουν μικρό αριθμό αρχαιολογικών μουσείων και να ακολουθούν αυτό το μοντέλο χωρίς δυσκολίες. Στην Ελλάδα όμως υπάρχουν εκατοντάδες τέτοια μουσεία και αρχαιολογικοί χώροι. Οπότε δημιουργείται εμφανές πρόβλημα διότι μόλις 10 από αυτούς τους χώρους και τα μουσεία προσελκύουν το 70% των επισκεπτών και το 80% των εσόδων (Garezou and Keramidas, 2017:20). Όπως είναι λογικό αυτό σημαίνει ότι το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων παίρνει τα χρήματα από τα εκδοτήρια όλων των υπολοίπων μουσείων, προκειμένου να τροφοδοτήσει (μαζί με τα χρήματα του προϋπολογισμού) τις εφορείες αρχαιοτήτων, τα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους σε όλη την Ελλάδα λειτουργώντας αναδιανεμητικά. Το Μουσείο της Ακρόπολης επειδή ακριβώς αναφέρεται στην Ακρόπολη και βρίσκεται στη θέση που βρίσκεται (και με καινούριο ευρύχωρο κτήριο) μπορεί επιτυχώς να έχει αυτή τη δομή. Το ερώτημα δεν είναι αν υπάρχει δυσλειτουργία στο ίδιο το Μουσείο, αλλά πόσο άνιση γίνεται η κατανομή πόρων από το ΥΠ.ΠΟ.Α όταν : α) το μουσείο με τα περισσότερα εισιτήρια διαχειρίζεται τα οικονομικά του και β) όταν του παρέχονται οι περισσότεροι υπάλληλοι από οποιοδήποτε άλλο μουσείο της χώρας. Σε αυτό το πλαίσιο άλλωστε αντέδρασε και ο Σύλλογος Ελλήνων Αρχαιολόγων κατά την δημιουργία του Μουσείου της Ακρόπολης όταν σε ανακοίνωση του εξέφρασε ότι : «η πολιτική ηγεσία αντιδρά μόνον όταν ενοχλείται η Διοίκηση του Μουσείου Ακροπόλεως, τη στιγμή που η Αρχαιολογική Υπηρεσία υφίσταται πρωτοφανή εγκατάλειψη, η δε προστασία των μνημείων αλλά και η εξυπηρέτηση του έλληνα πολίτη έχουν τεθεί, κατά γενική ομολογία, σε δεύτερη μοίρα»(Sea.org.gr, 2009).

6.3 Μουσείο Μπενάκη

Σε αντίθεση με τα άλλα δύο Μουσεία το Μπενάκη είναι ιδιωτικό που λαμβάνει επιχορήγηση από το κράτος (η οποία κατά τα χρόνια της κρίσης συρρικνώθηκε). Η αποστολή του σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό αντικατοπτρίζει την επαφή του με το κοινό και την κοινωνία και μόνο το τρίτο σημείο αυτής αναφέρεται στο ζήτημα της έρευνας και τεκμηρίωσης των συλλογών του. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών –εξαιτίας των έντονων οικονομικών δυσχερειών που αντιμετώπισε το Μουσείο– επεκτάθηκε σε περισσότερους χώρους και άλλαξε τη διάρθρωση των τμημάτων του, πολλαπλασιάζοντάς τα και αναδεικνύοντας περισσότερο το εμπορικό του κομμάτι. Στον τομέα της διεύθυνσης προσπάθησε αρχικά να αντικαταστήσει τον επί 41 χρόνια διευθυντή του και όταν αυτή η προσπάθεια απέτυχε, ανεδείχθη μία δομή περισσότερο επιχειρηματική (χαρακτηριστικά, ο Διευθύνων σύμβουλος είναι και μέλος της επιτροπής Πωλητηρίου). Ακόμη, εύκολα διαπιστώνει κανείς ότι το μοίρασμα των θέσεων των εργαζομένων στα τμήματα του Μουσείου πραγματοποιείται με βάση την ανάγκη εξασφάλισης πόρων–25 άτομα απασχολούνται σε πωλητήριο και κυλικείο και μόνο 16 στις συλλογές.

Οι αλλαγές κατά την περίοδο της κρίσης οργανώθηκαν μέσω του προγράμματος στήριξης, το οποίο εκτός από τον θεσμό των μελών (που προϋπήρχε) ανέδειξε και την ανάγκη εύρεσης χρηματοδοτών. Ήδη, από την εποχή ακόμη του Άγγελου Δεληβοριά άρχισε η εντατικοποίηση των σχέσεων με τους χορηγούς. Χαρακτηριστικά, σε χορηγικό δείπνο του 2011 ο τότε διευθυντής είχε δηλώσει τα εξής: *«Αν το Μουσείο Μπενάκη μπορεί να πραγματώνει τους στόχους του, αυτό οφείλεται στην αμέριστη συνδρομή όσων αναγνωρίζουν την ποιότητα του έργου που επιτελεί, όσων το εμπιστεύονται και το αγαπούν, εκδηλώνοντας έμπρακτα πάντοτε τα συναισθήματά τους με ένα μεγάλο αριθμό χορηγιών»* (Μπίστικα, 2001). Στην πορεία ανακοινώθηκε και ο αντίστοιχος τιμοκατάλογος αναλόγως με το αν κανείς ήθελε να περιέλθει στην κατηγορία του «Μαικήνα», του «Χρυσού Χορηγού», του «Μεγάλου Χορηγού», του «Χορηγού» ή του «Υποστηρικτή» (βλέπε παράρτημα 1).

Την ίδια περίοδο αναπτύχθηκαν οι εξής πρακτικές:

α) Υιοθεσία θέσεως από επιχειρήσεις και άτομα, όπου αναφέρεται στο site του ότι *«...δίνει τη δυνατότητα σε δωρητές να αναλάβουν τα έξοδα μιας Διοικητικής,*

Επιστημονικής ή άλλης θέσης σε ετήσια βάση. Ο κάθε δωρητής μπορεί να επιλέξει τον τομέα και δραστηριότητα του Μουσείου που θέλει να υποστηρίξει και να παρακολουθεί την προσφορά του»(Benaki.grh,2018). Το αποτέλεσμα είναι ότι οι μισθοί 18 θέσεων προσωπικού του μουσείου χρηματοδοτούνται από επιχειρήσεις και ιδιώτες, μερικές από τις οποίες είναι εξαιρετικά κομβικές (π.χ. υπεύθυνος εκδόσεων).

β) Το Μουσείο στα πλαίσια του προγράμματος στήριξής του αναφέρει τον θεσμό των εθελοντών, περιγράφοντάς τον ως εξής: *«Το Μουσείο Μπενάκη δέχεται κατά καιρούς έναν περιορισμένο αριθμό εθελοντών, ακόμα και φοιτητών κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών διακοπών, οι οποίοι προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στα διάφορα επιστημονικά τμήματα για ένα προσυμφωνημένο διάστημα. Δεν είναι λίγες όμως οι περιπτώσεις κατά τις οποίες οι ιδιαίτερα προικισμένοι εθελοντές δέχονται πρόταση από το Μουσείο να ενταχθούν στο έκτακτο και αργότερα στο μόνιμο προσωπικό του, μετά την αποφοίτησή τους και τη συμπλήρωση των στρατιωτικών τους υποχρεώσεων»* (Benaki.grz,2018).

Το Μουσείο Μπενάκη έπρεπε να παλέψει για την επιβίωσή του σε μία πολύ δύσκολη οικονομική συγκυρία. Ο τρόπος με τον οποίο επέλεξε να αντιμετωπίσει την κατάσταση, ήταν ο μοναδικός που είχε στη διάθεση του, δηλαδή, να απευθυνθεί στην αγορά. Σίγουρα, οι τρόποι που ανακάλυψε ήταν εξαιρετικά δημιουργικοί, όμως τίθεται το ερώτημα, αν και κατά πόσο υποβάθμισε το επιστημονικό του κομμάτι στην προσπάθεια επιβίωσης. Δεν υπάρχουν αρκετά διαθέσιμα στοιχεία για την απάντηση του ερωτήματος, εικάζουμε όμως ότι ένα Μουσείο που είναι και ταυτόχρονα ιδιωτική επιχείρηση στην περίπτωση που θα κληθεί να διαλέξει, τότε αναγκαστικά θα διαλέξει την επιχειρηματικότητα πρώτα, και, δικαίως, αφού γνωρίζει ότι αν πάψει να υπάρχει ως επιχείρηση θα πάψει να υπάρχει και ως μουσείο.

Συμπεράσματα

Οι στόχοι και η αποστολή των τριών μουσείων που εξετάσαμε, μπορούμε να πούμε ότι κινούνται στην ίδια κατεύθυνση, στην ανάδειξη, δηλαδή, της επιστημονικής – ερευνητικής διάστασης, από τη μία πλευρά, και της εκθεσιακής –κοινωνικής από την άλλη. Εξάλλου αυτό αποτελεί διεθνή πρακτική και αφορά τα μουσεία του σύγχρονου κόσμου. Διαπιστώσαμε όμως, μελετώντας τα τρία μουσεία, ότι η σύνδεση των δύο διαστάσεων με αρμονικό τρόπο είναι δύσκολη. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι τα απαραίτητα εργαλεία για την πραγματοποίηση αυτής της αρμονίας είναι διαφορετικά για κάθε μουσείο, και όχι εξίσου αποτελεσματικά, ωστόσο, η επίτευξή της αποτελεί το βασικό ζητούμενο γιατί μόνο έτσι το μουσείο νοείται ως τέτοιο.

Πιο συγκεκριμένα:

Είναι εμφανής η τάση του Μουσείου Μπενάκη προς το εκθεσιακό– κοινωνικό και μερικώς κερδοσκοπικό, κομμάτι της αποστολής του. Η επιδίωξη αυτή, που λειτουργεί ως προτεραιότητα, γίνεται ξεκάθαρη όταν προχωράει η ανάλυση στο επίπεδο της δομής, τις επιλογές εξωστρέφειας και τη διάρθρωση του προσωπικού εντός του μουσείου. Αυτό δεν είναι αναίτιο. Η λογική τού «ιδιώτη» οδηγεί το Μουσείο Μπενάκη σχεδόν νομοτελειακά σε μία πολιτική μείωσης κόστους, αφενός, και αύξησης εσόδων, αφετέρου(ειδικά σε μία εποχή κρίσης). Η πρώτη επιδίωξη επιτυγχάνεται με απολύσεις προσωπικού, με καθιέρωση του θεσμού των εθελοντών και της υιοθεσίας θέσεων. Η δεύτερη επιδίωξη, με την αύξηση των πωλήσεων στα καταστήματα του μουσείου, την άνοδο της επισκεψιμότητας μέσω ποικίλων δράσεων αλλά και των εισπράξεων στα εστιατόρια και καφετέριες. Οι επιδιώξεις αυτές αναδεικνύονται τόσο με την αναθεώρηση των θέσεων της διεύθυνσης, όσο και με τον διαμοιρασμό του προσωπικού, αφού τη μερίδα του λέοντος παίρνουν τα τμήματα που εξασφαλίζουν πόρους στο Μουσείο. Πρώτιστο μέλημα κάθε μουσείου είναι η αύξηση των επισκεπτών του και ενώ οι επισκέπτες αυξάνονται στο Μπενάκη, ωστόσο η αύξηση είναι παρόμοια με αυτές των άλλων μουσείων και πιθανόν οφείλεται στην αύξηση του τουριστικού ενδιαφέροντος για την Ελλάδα. Η επιδίωξη αύξησης εσόδων γίνεται εμφανής στις πωλήσεις, με βάση και το γεγονός ότι στα ελληνικά μουσεία το 86% των εσόδων τους προέρχονται από τα εισιτήρια, ενώ στα ευρωπαϊκά μόνο το 30% καθότι έχουν

σωστότερο μάρκετινγκ και προωθούν διαφορετικά προϊόντα (Garezou and Keramidis,2017:20)

Το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο εμφανίζει μία διαφορετική εικόνα. Ενώ έχει ως στόχους τόσο την επιστημονική όσο και την κοινωνική διάσταση, η δεύτερη εμποδίζεται από τους σοβαρούς περιορισμούς που θέτει η δομή και οι ελλείψεις στο προσωπικό του. Η γραφειοκρατική διοικητική δομή, η υποστελέχωση και κυρίως η κακή διάρθρωση του τελευταίου, αναγκαστικά το εμποδίζουν να βρει άμεση σύνδεση με την κοινωνία, ώστε να διαχύσει «τον πλούτο» της γνώσης που κατέχει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Είναι απαραίτητο, σε πολλά ζητήματα, να απελευθερωθεί από τους περιορισμούς αυτούς ώστε να επιτελέσει το έργο του. Όπως όλα τα δημόσια μουσεία, το Εθνικό Αρχαιολογικό προέρχεται από τη βαθιά παράδοση που, 150 περίπου χρόνια πριν, αναγνώριζε τα μουσεία μόνο σαν οργανισμούς, που απευθύνονταν στους λίγους επαίοντες. Η διαδικασία αλλαγής αυτής της τάσης υπήρξε αργή και βαθμιαία και στο εν λόγω ίδρυμα είναι ακόμη, σε ένα βαθμό, ανολοκλήρωτη.

Τέλος, το Μουσείο της Ακρόπολης έχει όλα τα απαραίτητα εργαλεία προκειμένου να συνδυάσει τους δύο άξονες που προαναφέρθηκαν. Η σαφής αποστολή, η οικονομική ανεξαρτησία, το καινούργιο κτήριο, το εξειδικευμένο και επαρκές προσωπικό καθώς και η προνομιακή θέση του, δίνουν τη δυνατότητα να θεωρηθεί υποδειγματική περίπτωση. Η μερική εξαίρεσή του από το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων όμως το αναδεικνύει ως προνομιακή περίπτωση περισσότερο και όχι ως υποδειγματική. Ο πολιτιστικός πλούτος της χώρας ως σύνολο, αποτελεί εκπαιδευτικό εργαλείο. Υπό αυτό το πρίσμα το Μουσείο της Ακρόπολης αντιμετωπίζεται προνομιακά –και αυτό έχει επιπτώσεις και στα υπόλοιπα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας. Εάν η περίπτωσή του ήταν πραγματικά υποδειγματική, τότε θα έπρεπε να προταθεί, όλα τα μουσεία να υιοθετήσουν το παράδειγμά του. Όμως, σε αυτή την περίπτωση, με μικρό ποσοστό εξαιρέσεων, τα μουσεία ή θα διαλύονταν λόγω έλλειψης εσόδων ή θα έκαναν ουσιαστικές εκπτώσεις στην επιστημονική τους ακεραιότητα προκειμένου να γίνουν βιώσιμα. Η περίπτωση του Μουσείου της Ακρόπολης παραπέμπει περισσότερο στη δημιουργία μίας «ναυαρχίδας», όχι τόσο του μουσειακού τοπίου της χώρας αλλά του τουριστικού τοπίου. Η εξαίρεση δημιουργήθηκε επειδή η πιθανότητα κερδών από τον πολιτιστικό- τουριστικό τομέα ήταν σαφώς πιθανότερη, από ό,τι σε οποιοδήποτε άλλο μουσείο της χώρας.

Κλείνοντας αξίζει να παρατηρήσουμε ότι η επιστημονική τεκμηρίωση είναι απαραίτητη ώστε μέσω της εκπαιδευτικής διαδικασίας η γνώση να γίνει κτήμα του κοινού και όφελος για την κοινωνία. Εάν το κομμάτι της επιστημονικής τεκμηρίωσης θεωρηθεί αυτοσκοπός, τότε τα μουσεία θα μοιάζουν περισσότερο με τους αντίστοιχους οργανισμούς του προηγούμενου (ή του προ-προηγούμενου) αιώνα. Το ζήτημα της συμμετοχής τού κοινού μπορεί και αυτό να γίνει αυτοσκοπός, αλλά τότε η επιτυχία ή η αποτυχία του οργανισμού θα μετριέται αναγκαστικά με οικονομικούς όρους. Σε αυτή την περίπτωση υπάρχει κίνδυνος υποβάθμισης του επιστημονικού κομματιού, αφού μπορεί να διολισθήσουμε στη λογική της αγοράς που έχει την τάση να μετράει τα πάντα σε όρους κόστους-οφέλους. Ένας οργανισμός που είναι γεμάτος επισκέπτες αλλά υποβαθμίζει την επιστημονική του επάρκεια, επίσης, δεν μπορεί να λέγεται μουσείο.

Βιβλιογραφία

Διαδικτυακοί τόποι

Archives.icom.museum. (2018). Development of the Museum Definition according to ICOM Statutes(1946 - 2001). [online] Available at:
http://archives.icom.museum/hist_def_eng.html [Accessed 22 Nov. 2018].

Αρχαιολογία Online. (2017). Μουσείο Ακρόπολης: 8 χρόνια και 11 εκατομμύρια επισκέπτες. [online] Available at:
<https://www.archaiologia.gr/blog/2017/06/21/%CE%BC%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B5%CE%AF%CE%BF-%CE%B1%CE%BA%CF%81%CF%8C%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B7%CF%82-8-%CF%87%CF%81%CF%8C%CE%BD%CE%B9%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-11-%CE%B5%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%BF%CE%BC/> [Accessed 19 Nov. 2018].

Benaki.gr_A. (2018). Επιτροπές - Μουσείο Μπενάκη. [online] Available at:
https://www.benaki.gr/index.php?option=com_landings&view=commission&lang=el&id=61&Itemid=515 [Accessed 4 Dec. 2018].

Benaki.gr_B. (2018). Διεύθυνση - Μουσείο Μπενάκη. [online] Available at:
https://www.benaki.gr/index.php?option=com_landings&view=manager&lang=el&id=58&Itemid=517[Accessed 4 Dec. 2018].

Benaki.gr_Γ. (2018). Τμήματα, Προσωπικό- Μουσείο Μπενάκη. [online] Available at:
https://www.benaki.gr/index.php?option=com_buildings&view=departments&lang=el&Itemid=518 [Accessed 3 Dec. 2018].

Benaki.g_Δ. (2018). Ο Ιδρυτής- Μουσείο Μπενάκη. [online] Available at:
https://www.benaki.gr/index.php?option=com_landings&view=founder&Itemid=520&lang=el [Accessed 3 Dec. 2018].

Benaki.gr_E. (2018). Συλλογές και Αρχεία - Μουσείο Μπενάκη - Μουσείο Μπενάκη. [online] Available at:

https://www.benaki.gr/index.php?option=com_collections&view=collections&Itemid=162&lang=el [Accessed 7 Dec. 2018].

Benaki.gr_{ΣΤ}. (2018). Αποστολή - Μουσείο Μπενάκη. [online] Available at: https://www.benaki.gr/index.php?option=com_buildings&view=landing&Itemid=168&lang=el [Accessed 4 Dec. 2018].

Benaki.gr_Z. (2018). Εθελοντές - Μουσείο Μπενάκη. [online] Available at: https://www.benaki.gr/index.php?option=com_donations&view=page&id=7&Itemid=357&lang=el [Accessed 4 Dec. 2018].

Benaki.gr_H. (2018). Δωρητές - Μουσείο Μπενάκη. [online] Available at: https://www.benaki.gr/index.php?option=com_donations&view=page&id=2&Itemid=169&lang=el [Accessed 4 Dec. 2018].

Βουλή των Ελλήνων (2013), Απάντηση στη με αριθμό πρ.4935/10.12.2012 Ερώτηση. [online] διαθέσιμο στο <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/67715b2c-ec81-4f0c-ad6a-476a34d732bd/7914677.pdf> [ανακτήθηκε στις 3.12.2018]

culture.gr_A. (2018) . *Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο*. [online] Available at: <https://www.culture.gr/el/ministry/SitePages/viewyphresia.aspx?iID=1370> [Accessed 1 Dec. 2018].

culture.gr_B. (2018). Τμήμα Διοικητικής και Οικονομικής Υποστήριξης. [online] Available at: <https://www.culture.gr/el/ministry/SitePages/viewyphresia.aspx?iID=2365> [Accessed 1 Dec. 2018].

culture.gr_Γ. (2018). Τμήμα Εκθέσεων, Επικοινωνίας και Εκπαίδευσης. [online] Available at: <https://www.culture.gr/el/ministry/SitePages/viewyphresia.aspx?iID=2363> [Accessed 1 Dec. 2018].

culture.gr_Δ. (2018). Τμήμα Συλλογής Έργων Γλυπτικής. [online] Available at: <https://www.culture.gr/el/ministry/SitePages/viewyphresia.aspx?iID=2083> [Accessed 1 Dec. 2018].

culture.gr_E. (2018). Τμήμα Τεχνικής Υποστήριξης και Μουσειογραφίας. [online] Available at: <https://www.culture.gr/el/ministry/SitePages/viewyphresia.aspx?iID=2364> [Accessed 1 Dec. 2018].

Εφημερίδα Καθημερινή (2012), Μουσείο Μπενάκη: Εκστρατεία για την ενίσχυση των οικονομικών του, [online] διαθέσιμο στο <http://www.kathimerini.gr/787453/article/epikairothta/ellada/pws-to-moyseio-mpenakh-alla3e-selida> [ανακτήθηκε στις 19.11.2018].

Εφημερίδα Το Βήμα (2014), Τέλος εποχής για τον Άγγελο Δεληβοριά στο Μπενάκη, [online] διαθέσιμο στο <http://www.tovima.gr/2014/10/31/culture/telos-epoxis-gia-ton-agg-deliboria-sto-mpenaki/> [ανακτήθηκε στις 19.11.2018].

ΕΛΣΤΑΤ. (2018). Μουσεία και Αρχαιολογικοί Χώροι (Επισκέψεις-εισπράξεις). [online] Available at: <http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SCI21/> [Accessed 2 Dec. 2018].

Μπίστικα, Ε. (2012). Το Μουσείο Μπενάκη και η αποστολή του. Καθημερινή. [online] Available at: <http://www.kathimerini.gr/728480/opinion/epikairothta/arxeio-monimes-sthles/to-moyseio-mpenakh-kai-h-apostolh-toy> [Accessed 30 Dec. 2018].

Μποζώνη, Α. (2016). 150 χρόνια Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο. [online] [elculture](http://www.elculture.gr). Available at: <https://www.elculture.gr/blog/article/150-%CF%87%CF%81%CF%8C%CE%BD%CE%B9%CE%B1-%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CF%8C/> [Accessed 3 Dec. 2018].

in.gr. (2018). Σε τριμελή επιτροπή προσωρινά η διεύθυνση του Μουσείου Μπενάκη | in.gr. [online] Available at: <https://www.in.gr/2016/11/03/culture/se-trimeli-epitropi-proswrina-i-dieythynsi-toy-moyseioy-mpenaki/> [Accessed 4 Dec. 2018].

Sea.org.gr. (2009). Περί της προσφυγής στο ΣτΕ για το Νέο Μουσείο Ακροπόλεως. [online] Available at: <http://www.sea.org.gr/details.php?id=230> [Accessed 11 Dec. 2018].

Theacropolismuseum.gr. (2018). Ιστορία. [online] Available at: <https://www.theacropolismuseum.gr/el/content/istoria-0> [Accessed 19 Nov. 2018].

Βιβλία

Alexander, E. and Alexander, M. (2008). *Museums in motion*. 2nd ed. Altavista press

Bazin, G. (1968). *The museum age*. Desoer.

Bennett, T. (1995). *The Birth of the Museum*. New York: Routledge.

Βοσνίδης Π., Νικολέντζος Κ., (2018), Εκπαιδευτικό Υλικό Μαθήματος «Αρχαιολογική Διοίκηση και Καινοτομία», ΕΣΔΔΑ.

Garezu, M. and Keramidas, S. (2017). *Greek Museums at a Crossroads: Continuity and Change*. *museum International*, 69(3-4), pp.13-25.

Δοξανάκη,Α.(2011), Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ), Τα αρχαιολογικά μουσεία της Αθήνας και η επικοινωνία τους με το κοινό.

Κάλτσας, Ν. (2009). Εθνικό αρχαιολογικό μουσείο, 180 χρόνια προσφοράς, η ιστορία και οι περιπέτειές του στη διάσωση και την προβολή του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού. *Τεχνογράφημα*, 379, pp.12-13.

Κόκκου, Α. (2009). *Μέριμνα για τις αρχαιότητες στην Ελλάδα και τα πρώτα μουσεία*,. Αθήνα: Καπον.

Lord, G. and Lord, B. (2018). *Εγχειρίδιο Διοίκησης Μουσείων*. Αθήνα: Δίσιγμα

Foucault, M. (1967). *Of Other Spaces , Heterotopias*.. [online] Michel Foucault, Info. Available at: <https://foucault.info/documents/heterotopia/foucault.heteroTopia.en/> [Accessed 11 Dec. 2018].

Walsh, K. (1992). *The representation of the Past: Museums and heritage in the post-modern World*. London and NewYork: Routledge.

Νομικά Κείμενα

Ν.3028/2002 (ΦΕΚ Α 153/28-6-2002)

Ν4599/1930(ΦΕΚ Α 138/ 2-5-1930)

Ν.3711/2008(ΦΕΚ /Α/224/5-11-2008)

ΠΔ 4/2018 (ΦΕΚ 7/Α/22-1-2018)

ΠΔ64/2013 (ΦΕΚ 113/Α/20-5-2013)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Εικόνα 1: Πίνακας Χορηγών

	Μαϊκήνας 100.000€ και άνω	Χρυσός Χορηγός έως 100.000€	Μεγάλος Χορηγός έως 50.000€	Χορηγός έως 30.000€	Υποστηρικτής έως 10.000€
Προβολή της επωνυμίας του χορηγού:					
→ στις οθόνες υποδοχής	✓	✓			
→ σε ειδικό χώρο για τους συντελεστές της έκθεσης	✓	✓	✓	✓	✓
→ στο συνοδευτικό υλικό: κατάλογος, δημοσιογραφικό υλικό, αφίσες, διαφημιστικά πανώ, e-guests	✓	✓	✓	✓	✓
→ στον διαδικτυακό τόπο του Μουσείου	✓	✓	✓	✓	✓
→ στο ετήσιο περιοδικό του Μουσείου	✓	✓	✓	✓	✓
Ειδική ξενάγηση (σε πρώτη παρουσίαση) και διάθεση χώρου για δεξίωση	✓				
Εκπροσώπηση χορηγού στη συνέντευξη τύπου και στα εγκαίνια	✓	✓	μόνο σε περίπτωση αποκλειστικής χορηγίας	μόνο σε περίπτωση αποκλειστικής χορηγίας	
Διαφημιστικά πανώ στη συνέντευξη τύπου και στα εγκαίνια	2	1	1		
Δωρεάν ξενάγηση (έως 30 άτομα/ξενάγηση)	2	1	1		
Εκτύπωση προσωπικών τιμητικών προσκλήσεων για τα εγκαίνια	80	50			
Παραχώρηση δωρεάν εισιτηρίων για την έκθεση	30	20	10	6	
Παραχώρηση δωρεάν καταλόγων της έκθεσης (βλ. Προνόμια Χορηγών Εκδόσεων)	✓	✓	✓	✓	
Έκπτωση στην ενοικίαση χώρων δεξίωσης του Μουσείου για ιδιωτική εκδήλωση*	25%	20%	15%	10%	
Έκπτωση στις εκδόσεις του Μουσείου**	✓	✓	✓	✓	✓
Έκπτωση σε εταιρικά/ατομικά δώρα. Ειδικό εταιρικό δώρο σε συνεννόηση με το Πωλητήριο***	✓	✓	✓	✓	✓
Πρόσκληση σε ειδική ετήσια εκδήλωση για τους χορηγούς	✓	✓	✓	✓	
Ηλεκτρονικές προσκλήσεις για όλες τις εκδηλώσεις (e-guests)	✓	✓	✓	✓	✓

* Ισχύει για ένα χρόνο από τη χορηγία.

** Μόνο για χορηγίες από 5.000€ και άνω. Ισχύει για ένα χρόνο από τη χορηγία. Για εταιρείες: 50%. Για ιδιώτες: 20%.

*** Ισχύει για ένα χρόνο από τη χορηγία.

Για εταιρείες: 30% στις εκδόσεις του Μουσείου, 10% για όλα τα υπόλοιπα αντικείμενα (15% σε αγορές άνω των 1.000€).
Για ιδιώτες: 20% στις εκδόσεις του Μουσείου, 5% για όλα τα υπόλοιπα αντικείμενα.

Πηγή: Πρόγραμμα στήριξης Μουσείου, 2011

Εικόνα 2: Πίνακας Χορηγών Εκδηλώσεων

	Χορηγός έως 30.000€	Υποστηρικτής έως 10.000€
Προβολή της επωνυμίας του χορηγού:		
→ στο συνοδευτικό υλικό: φυλλάδιο, δημοσιο- γραφικό υλικό, αφίσες, e-guests	✓	✓
→ στον διαδικτυακό τόπο του Μουσείου	✓	✓
→ στο ετήσιο περιοδικό του Μουσείου	✓	✓
Διαφημιστικά πανώ χορηγού στην εκδήλωση	✓	✓
Παραχώρηση δωρεάν εισιτηρίων της εκδήλω- σης (σε περίπτωση χρέωσης εισόδου)	6	
Έκπτωση στην ενοικίαση χώρων δεξίωσης του Μουσείου για ιδιωτική εκδήλωση**	10%	
Έκπτωση στις εκδόσεις του Μουσείου***	✓	✓
Πρόσκληση σε ειδική ετήσια εκδήλωση για τους χορηγούς	✓	
Ηλεκτρονικές προσκλήσεις για όλες τις εκδηλώσεις (e-guests)	✓	✓

* Στις εκδηλώσεις περιλαμβάνονται: συνέδρια, συμπόσια, ημερίδες, διαλέξεις, εργαστήρια, παρουσιάσεις βιβλίων, μουσικές παραστάσεις κ.ά.

** Ισχύει για ένα χρόνο από τη χορηγία.

*** Μόνο για χορηγίες από 5.000€ και άνω. Ισχύει για ένα χρόνο από τη χορηγία. Για εταιρείες: 30%. Για ιδιώτες: 20%.

Πηγή: Πρόγραμμα στήριξης Μουσείου, 2011

Εικόνα 3: Κατηγορίες & προνόμια χορηγών εκδόσεων

	Μεγάλος Χορηγός έως 50.000€	Χορηγός έως 30.000€	Υποστηρικτής έως 10.000€
Προβολή της επωνυμίας του χορηγού:			
→ στην έκδοση	✓	✓	✓
→ στο συνοδευτικό δημοσιογραφικό υλικό	✓	✓	✓
→ στον ετήσιο κατάλογο εκδόσεων	✓	✓	✓
→ στον διαδικτυακό τόπο του Μουσείου	✓	✓	✓
→ στο ετήσιο περιοδικό του Μουσείου	✓	✓	✓
Παραχώρηση δωρεάν αντιτύπων της έκδο- σης και επιπλέον αντίτυπα με έκπτωση*	✓	✓	✓
Έκπτωση στην ενοικίαση χώρων δεξίωσης του Μουσείου για ιδιωτική εκδήλωση**	15%	10%	
Έκπτωση στις εκδόσεις του Μουσείου***	✓	✓	✓
Πρόσκληση σε ειδική ετήσια εκδήλωση για τους χορηγούς	✓	✓	
Ηλεκτρονικές προσκλήσεις για όλες τις εκδηλώσεις (e-guests)	✓	✓	✓

* Ο αριθμός των αντιτύπων και το ποσοστό έκπτωσης καθορίζεται από το κόστος της έκδοσης.

** Ισχύει για ένα χρόνο από τη χορηγία.

*** Μόνο για χορηγίες από 5.000€ και άνω. Ισχύει για ένα χρόνο από τη χορηγία. Για εταιρείες: 30%. Για ιδιώτες: 20%.

Πηγή: Πρόγραμμα στήριξης Μουσείου, 2011

Εικόνα 4: Κατηγορίες & προνόμια χορηγών εκπαιδευτικών προγραμμάτων

	Χορηγός έως 30.000€	Υποστηρικτής έως 10.000€
Προβολή της επωνυμίας του χορηγού:		
→ στο συνοδευτικό υλικό: φυλλάδιο, δημοσιο- γραφικό υλικό, αφίσες, προσκλήσεις	✓	✓
→ στον διαδικτυακό τόπο του Μουσείου	✓	✓
→ στο ετήσιο περιοδικό του Μουσείου	✓	✓
Δωρεάν ξενάγηση (έως 25 παιδιά/ξενάγηση)	1	
Δωρεάν εκπαιδευτικό εργαστήριο (έως 25 παιδιά/εργαστήριο)**	1	
Παραχώρηση δωρεάν εκπαιδευτικών πακέ- των του προγράμματος (η ποσότητα καθορίζε- ται από το κόστος της παραγωγής)	✓	✓
Εκπτώση στις εκδόσεις του Μουσείου***	✓	✓
Πρόσκληση σε ειδική ετήσια εκδήλωση για τους χορηγούς	✓	
Ηλεκτρονικές προσκλήσεις για όλες τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες	✓	✓

* Εταιρείες τυποποιημένων τροφίμων, αλκοολούχων ποτών και καπνοβιομηχανίες δεν μπορούν να συμπεριληφθούν στους χορηγούς εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

** Τα εκπαιδευτικά εργαστήρια προγραμματίζονται σε συνεννόηση με το Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Μουσείου και ανάλογα με τη διαθεσιμότητα σε χρόνο ή αριθμό θέσεων.

*** Μόνο για χορηγίες από 5.000€ και άνω. Ισχύει για ένα χρόνο από τη χορηγία. Για εταιρείες: 30%. Για ιδιώτες: 20%.

Πηγή: Πρόγραμμα στήριξης Μουσείου, 2011

Εικόνα 5: Εκθέσεις -Αναλυτικός πίνακας χορηγιών

Εκθέσεις – Αναλυτικός πίνακας προνομίων χορηγιών

Μακίνας (100.000€ και άνω)	Χρυσός Χορηγός (έως 100.000€)	Μεγάλος Χορηγός (έως 50.000€)	Χορηγός (έως 50.000€)	Υποστηρικτής (έως 10.000€)
<p>Προβολή της επωνυμίας του χορηγού:</p> <ul style="list-style-type: none"> → στις θόνες των χώρων υποδοχής του Μουσείου → σε ειδικό χώρο όπου αναγράφονται οι συντελεστές της έκθεσης → σε όλο το συνοδευτικό υλικό της έκθεσης: κατάλογος, δημοσιογραφικό υλικό, αφίσες, διαφημιστικά πανώ, ηλεκτρονικές προσκλήσεις (e-guests) → στον διαδικτυακό τόπο του Μουσείου → στο ετήσιο περιοδικό του Μουσείου <p>Επιπλέον:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Διοργάνωση ειδικής ξενάγησης, πριν από τα επίσημα εγκαίνια της έκθεσης (πρώτη παρουσίαση), σε συνδυασμό με τη διάθεση χώρου του Μουσείου για δεξίωση → Συμμετοχή του χορηγού μέσω εκπροσώπου στη συνέντευξη τύπου και στα εγκαίνια της έκθεσης → Παρουσία του χορηγού με 2 διαφημιστικά πανώ στη συνέντευξη τύπου και στα εγκαίνια της έκθεσης → Δυνατότητα 2 δωρεάν ξενάγησεων στην έκθεση (έως 30 άτομα/ξενάγηση) → Εκτύπωση έως 80 τιμητικών προσκλήσεων για τα εγκαίνια της έκθεσης → Παραχώρηση 30 δωρεάν εισιτηρίων της έκθεσης → Παραχώρηση δωρεάν καταλόγων της έκθεσης (βλ. Προνόμια Χορηγών Εκδόσεων) → Έκπτωση 25% στην ενοίκιαση των χώρων δεξίωσης του Μουσείου για ιδιωτική εκδήλωση του χορηγού* → Έκπτωση στις εκδόσεις του Μουσείου** → Έκπτωση σε εταιρικά/ατομικά δώρα και δυνατότητα παραγωγής ειδικού εταιρικού δώρου σε συνεννόηση με το Πωλητήριο*** → Πρόσκληση σε ειδική ετήσια εκδήλωση που διοργανώνει το Μουσείο Μπενάκη για τους χορηγούς → Ηλεκτρονικές προσκλήσεις για όλες τις εκδηλώσεις του Μουσείου (με εγγραφή στο e-guests) 	<p>Προβολή της επωνυμίας του χορηγού:</p> <ul style="list-style-type: none"> → στις θόνες των χώρων υποδοχής του Μουσείου → σε ειδικό χώρο όπου αναγράφονται οι συντελεστές της έκθεσης → σε όλο το συνοδευτικό υλικό της έκθεσης: κατάλογος, δημοσιογραφικό υλικό, αφίσες, διαφημιστικά πανώ, ηλεκτρονικές προσκλήσεις (e-guests) → στον διαδικτυακό τόπο του Μουσείου → στο ετήσιο περιοδικό του Μουσείου <p>Επιπλέον:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Συμμετοχή του χορηγού μέσω εκπροσώπου στη συνέντευξη τύπου και στα εγκαίνια της έκθεσης → Παρουσία του χορηγού με 1 διαφημιστικό πανώ στη συνέντευξη τύπου και στα εγκαίνια της έκθεσης → Δυνατότητα 1 δωρεάν ξενάγησης στην έκθεση (έως 30 άτομα/ξενάγηση) → Εκτύπωση έως 50 τιμητικών προσκλήσεων για τα εγκαίνια της έκθεσης → Παραχώρηση 20 δωρεάν εισιτηρίων της έκθεσης → Παραχώρηση δωρεάν καταλόγων της έκθεσης (βλ. Προνόμια Χορηγών Εκδόσεων) → Έκπτωση 20% στην ενοίκιαση των χώρων δεξίωσης του Μουσείου για ιδιωτική εκδήλωση του χορηγού* → Έκπτωση στις εκδόσεις του Μουσείου** → Έκπτωση σε εταιρικά/ατομικά δώρα και δυνατότητα παραγωγής ειδικού εταιρικού δώρου σε συνεννόηση με το Πωλητήριο*** → Πρόσκληση σε ειδική ετήσια εκδήλωση που διοργανώνει το Μουσείο Μπενάκη για τους χορηγούς → Ηλεκτρονικές προσκλήσεις για όλες τις εκδηλώσεις του Μουσείου (με εγγραφή στο e-guests) 	<p>Προβολή της επωνυμίας του χορηγού:</p> <ul style="list-style-type: none"> → σε ειδικό χώρο όπου αναγράφονται οι συντελεστές της έκθεσης → σε όλο το συνοδευτικό υλικό της έκθεσης: κατάλογος, δημοσιογραφικό υλικό, αφίσες, διαφημιστικά πανώ, ηλεκτρονικές προσκλήσεις (e-guests) → στον διαδικτυακό τόπο του Μουσείου → στο ετήσιο περιοδικό του Μουσείου <p>Επιπλέον:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Συμμετοχή του χορηγού μέσω εκπροσώπου στη συνέντευξη τύπου και στα εγκαίνια της έκθεσης (μόνο σε περίπτωση αποκλειστικής χορηγίας) → Παρουσία του χορηγού με 1 διαφημιστικό πανώ στη συνέντευξη τύπου και στα εγκαίνια της έκθεσης → Δυνατότητα 1 δωρεάν ξενάγησης στην έκθεση (έως 30 άτομα/ξενάγηση) → Παραχώρηση 10 δωρεάν εισιτηρίων της έκθεσης → Παραχώρηση δωρεάν καταλόγων της έκθεσης (βλ. Προνόμια Χορηγών Εκδόσεων) → Έκπτωση 15% στην ενοίκιαση των χώρων δεξίωσης του Μουσείου για ιδιωτική εκδήλωση του χορηγού* → Έκπτωση στις εκδόσεις του Μουσείου** → Έκπτωση σε εταιρικά/ατομικά δώρα και δυνατότητα παραγωγής ειδικού εταιρικού δώρου σε συνεννόηση με το Πωλητήριο*** → Πρόσκληση σε ειδική ετήσια εκδήλωση που διοργανώνει το Μουσείο Μπενάκη για τους χορηγούς → Ηλεκτρονικές προσκλήσεις για όλες τις εκδηλώσεις του Μουσείου (με εγγραφή στο e-guests) 	<p>Προβολή της επωνυμίας του χορηγού:</p> <ul style="list-style-type: none"> → σε ειδικό χώρο όπου αναγράφονται οι συντελεστές της έκθεσης → σε όλο το συνοδευτικό υλικό της έκθεσης: κατάλογος, δημοσιογραφικό υλικό, αφίσες, διαφημιστικά πανώ, ηλεκτρονικές προσκλήσεις (e-guests) → στον διαδικτυακό τόπο του Μουσείου → στο ετήσιο περιοδικό του Μουσείου <p>Επιπλέον:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Έκπτωση στις εκδόσεις του Μουσείου** → Έκπτωση σε εταιρικά/ατομικά δώρα και δυνατότητα παραγωγής ειδικού εταιρικού δώρου σε συνεννόηση με το Πωλητήριο*** → Ηλεκτρονικές προσκλήσεις για όλες τις εκδηλώσεις του Μουσείου (με εγγραφή στο e-guests) 	

* Ισχύει για ένα χρόνο από τη χορηγία.

** Μόνο για χορηγίες από 5.000€ και άνω. Ισχύει για ένα χρόνο από τη χορηγία. Για εταιρείες: 30%. Για ιδιώτες: 20%.

*** Ισχύει για ένα χρόνο από τη χορηγία. Για εταιρείες: έκπτωση 30% στις εκδόσεις του Μουσείου, 10% για όλα τα υπόλοιπα αντικείμενα (15% σε αγорές άνω των €1.000). Για ιδιώτες: έκπτωση 20% στις εκδόσεις του Μουσείου, 5% για όλα τα υπόλοιπα αντικείμενα.

Πηγή: Πρόγραμμα στήριξης Μουσείου, 2011

Ε.Π.
**ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ
ΔΗΜΟΣΙΟΥ
ΤΟΜΕΑ**

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΣΔΔΑ)

Πειραιώς 211, ΤΚ 177 78, Ταύρος

τηλ: 2131306349 , fax: 2131306479

www.ekdd.gr